ATEITIS

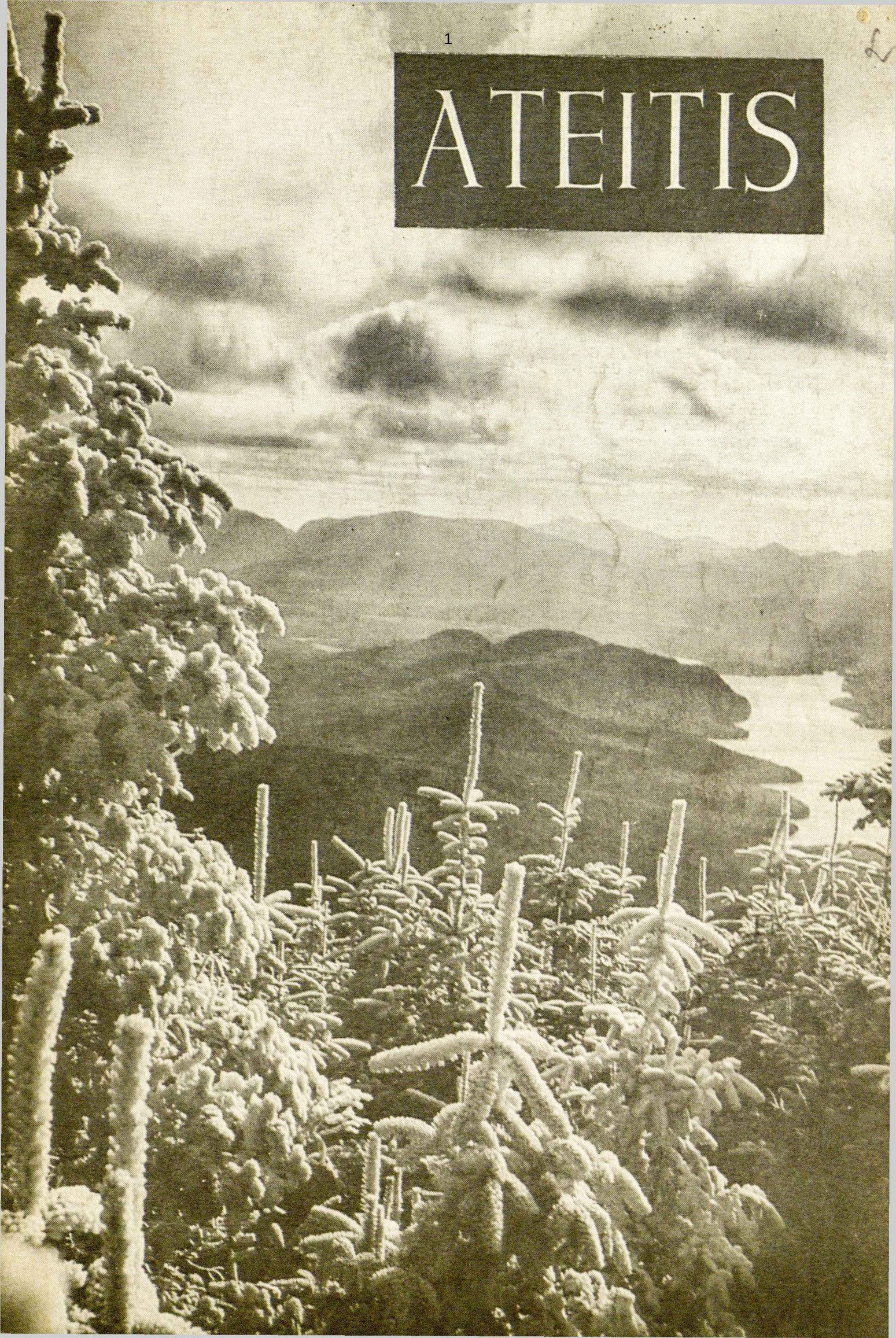

ATEITIS 1911 — 1961

1961 METAI Nr. 10

GRUODIS - DECEMBER

★

REDAKCINIAI KOLEKTYVAI:

1. **Rimantas Rudys,** Jonas Račkauskas, Rimantas Repšys, Lilė Tumosaitė, Janina Radvilaitė, Audronė Garbenytė, Jonas Šoliūnas, Algis Urbanavičius ir Dalia Binkytė.

2. **Rimvydas Šliažas,** Aušrelė Skirmuntaitė, Dalia Indreikaitė, Veronika Tijūnėlytė, Petras Kaufmanas, Giedrė Žumbakienė, Jonas Šalčius, Enata Skrupskelytė, Angelė Katelytė.

Šį numerį redagavo antrasis kolektyvas.

Redakcijos adresas:

ATEITIS — Redakcija
4105 So. Albany Ave.,
Chicago 32, Illinois
Tel. VIrginia 7-7153

———

Prenumerata metams $5.00
pagal JAV dol. kursą.
Garbės prenumerata metams $10.00
Atskiro numerio kaina 50¢.
Administratorius Vytautas Šoliūnas

Administracijos adresas:

ATEITIS Administracija
5254 So. Trumbull Ave.,
Chicago 32, Illinois

★

LITHUANIAN CATHOLIC YOUTH MAGAZINE

Published monthly, except July and August by the Lithuanian Catholic Youth Association.

„ATEITIS"

5254 South Trumbull Avenue
Chicago 32, Illinois

★

Subscription $5.00 per year
Single copy 50¢.

Second class postage paid at the Chicago Post Office.

★

TURINYS

Redakcijos žodis 297
Vysk. V. Brizgys — Lietuvių jaunimui už Lietuvos . . . 298
Prof. dr. L. Gronis — Laiškas iš Vasario 16. Gimnazijos . . . 300
Vl. Šln. — Lietuvio dalia 301
L. Paulytė — Didmiesčio bažnyčioj (eil.) 302
J. Kidykas, S. J. — Dar kartą apie modernumą 303

UTOPIJA:

Augustinas Idzelis — Francis Bacon „Naujoji Atlantida" . . . 305
Arūnas Liulevičius — Thomas More "Utopija" 306
Antanas Gilvydis — Platono "Respublika" — pirmoji politinė utopija 309

Petras Kaufmanas — L.S.S. suvažiavimas 312
Daiva Bajorūnaitė — Snaigėms krentant 316
Audronė Alkaitytė — Vieną Kūčių vakarą 317
Violeta Aukštakalnytė — Lietuva — kankinių žemė 320
Saulenė Venclovaitė — Lietuva kankinių žemė 320
Emilijus Holenderis — Akademinis kelias — platus ar siauras? . 321
Jonas Meškauskas — M.A.S. kuopos valdyba 322
K. Merkis — Šachmatai 323
Vytenis — Per prizmę 324
Spaudos puslapiuose 325
Kreivos šypsenos 326
Korespondencijos 327
Neakivaizdinis lituanistikos dėstymas — Viršelio trečiame pusl.

Viršeliai — V. Maželio.
Piešiniai — D. Binkytės.

Ateitis linki Jums linksmų Kalėdų ir laimingų Naujų Metų. Būtų taip smagu palinkėti mūsų kolegoms studentams ir moksleiviams ramių atostogų, pasakyti: mesk viską, pasilsėk! Tačiau man praėjo ūpas po vieno įvykio praeitą savaitę. Jaunimo Centre rodė lietuvių studentijai filmą apie komunistų agitaciją Amerikoj. Sutinku su kiekvienu, kuris jautė pasibiaurėjimą ir norėjo griežtesnių priemonių prieš tuos laisvės griovėjus. Tačiau išsigandau po to, kai trys atsiliepimai iš publikos pasakė, visdėlto atrodo, kad negalime įstatymus taikyti lygiai visiems, kad reikia nepaprastų priemonių — ir viskas laisvės ir demokratijos vardan. Ir atrodo, kad nei vienas nepajuto, kad jis teigdamas ar pritardamas tai minčiai pats sugriovė laisvę ir demokratiją. Pagaliau išsiaiškinkim, kas yra demokratija, ką mes vertiname šiame krašte ir dėl ko mes nukentėjome nuo rusų. Ar tai nėra įstatymo neliečiamumas, įstatymo įpareigojimas visiems lygiai. Ta raidė atspausdinta konstitucijoj bent Amerikoje yra galia, kuri kiekvieną apsaugoja ir kurią valdžia turi respektuoti. Nors keisis partijos, keisis laikai, keisis mados — įstatymas lieka. Taip, sakys kiti, bet žiūrėk, kaip komunistai tai išnaudoja, ar tie italai gangsteriai. Aš tik galiu Jums parodyti Vokietiją, kur tikrai tautos interesai pakeitė įstatymus ir to pasekos... Nemanau, kad jos būtų kitokios šiame krašte. Gal to vakaro atstovas nebuvo tipingas, bet pastebėjote, ką jis sutapatino su „Americanism"?: "free enterprise" ir "no federal aid to education". (Aš tik laukiau, kada jis pasisakys prieš vandens fluoridaciją). Mums katalikams matau atsitikimuose Vokietijoje ypatingą pamoką. Ten katalikai laikė valstybės forma atsitiktiniu dalyku, kuris neturėjo ryšio su katalikybės esme. 1933 katalikų partija rėmė Hitlerį.

Pajuskime atsakomybę valstybei, nes, pagaliau, ji yra viena iš sąlygų, kad žmogus gyventų žmoniškai, o ne atsitiktinumas.

Išsiaiškinkime per šias atostogas, ką reiškia "Americanism" tikra prasme, ką reiškia šis kraštas, kuris pirmas atmetė despotų tironiją ir suformulavo konstituciją, kuri garantavo visiems lygias teises, lygius įstatymus, laisvę galvoti, kalbėti ir tikėti. Šis 18-to amžiaus šviesuolių darbas yra pavojuje pakliūti į barbarų rankas, iš dešinės ir iš kairės. Bent mes lietuviai neprisidėkime prie to. Jeigu manęs klaustumėte dabar, ką mes turime tada daryti, tai tik sakau: neužmuškite savo gyvo proto, savo sąmonės su televizija, girtumu ir pramogose — skaitykite!

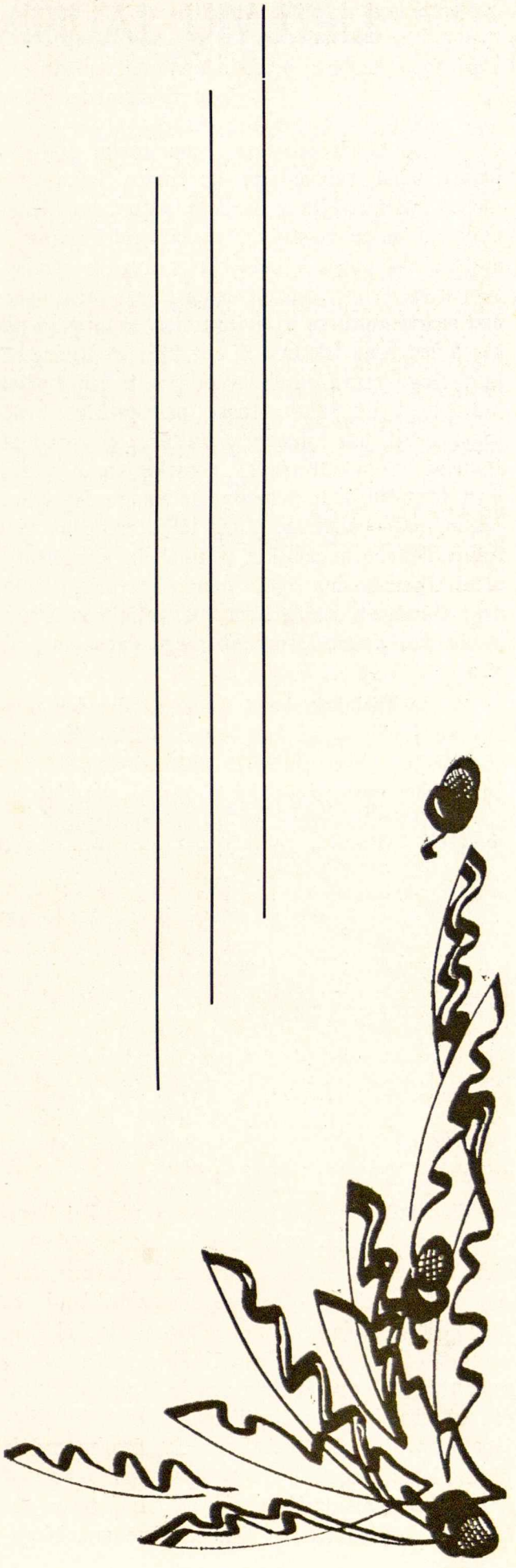

LIETUVOS
NACIONALINĖ
M. MAŽVYDO
BIBLIOTEKA

LIETUVIŲ JAUNIMUI UŽ LIETUVOS

Mielas mūsų jaunime. Jums tenka augti ir bręsti labai reikšmingų kontrastų laikais. Iš vienos pusės Azijos ir Afrikos tautos, dar niekad neturėję savų valstybių, mažai kultūringos ir stabmeldės, mūsų laikais kuria savas nepriklausomas valstybes, jieško tikrojo Dievo, labai sparčiai siekia kultūros ir civilizacijos. Iš kitos gi pusės mūsų sena Lietuva ir eilė kitų valstybių bei kultūringų tautų pateko vergijon už jas mažiau kultūringų okupantų, tuose pavergtuose kraštuose labai jau nukentėjo kultūra, o ypatingai žiauriai ir nekultūringai persekiojamas tikėjimas, brutaliu būdu primetamas žmogų degraduojantis materijalizmas. Mūsų laiko žmogaus protui bedievybė nepatiekia įtikinančių argumentų, prieš tikinčiuosius reikia naudoti teroro priemones: atėmimas darbo, tarnybos, šalinimas iš mokyklų, kalėjimas, trėmimas vergų darbams į Sibirą.

Po paskutiniojo karo žmonijos dvasios nuotaikose įvyko daug kas naujo. Aišku, kad tos nuotaikos pamažu atims be karo ginklus iš tironų ir žmogaus sąžinės bei tikėjimo persekiotojų. Ar tai įvyks sparčiau ar lėčiau, priklausys nuo tikinčiųjų ir laisvę mylinčiųjų aktyvumo branginamus principus skleisti aplink save.

Iš laisvos Lietuvos per įvairias vienuolijas lietuviai pasiekė toli. Dar iš anų laikų turime jų ne tik Europoje, Amerikoje, Indijoje, įvairiuos Pietų Amerikos kraštuos, Havajuose. Aišku, kad šių laikų naujieji sąjūdžiai, Apaštalų Sosto šaukimas būtų pasiekę ir Lietuvą, pažadinę dar daugiau jaunimo drąsiems žygiams. Lietuvoje augančiam jaunimui šiandien lemta kitokiu — tremtinių ir kankinių keliu nešti Dievą į bedievių valdomus Europos ir Azijos plotus.

Visų laikų ir visų tautų emigrantų bei tremtinių didelė dalis svetimuos kraštuos pasimeta. Tik tvirtesnės dvasios, drąsesni, talentingesni nepraranda kūrėjų dvasios. Nenagrinėdami čia mūsų išeivijos ir tremtinių charakterio bei dvasios, negalime nekonstatuoti šiuo metu svetur augančio lietuvių jaunimo drąsių ir plačių akiračių stokos. Yra gražių išimčių, yra energijos, idealizmo, talentų, bet permaža drasos ryžtis platesniems užsimojimams. Ypatingai nenormaliai mažas skaičius iš lietuvių jaunimo tarpo pašaukimų kunigystėn ir vienuolių luoman. Negalima manyti, kad lietuvių šeimos būtų Dievo apvaizdos planuose išskirtos, rastos netinkančiomis aukštesniam tobulumo laipsniui, žmonijos atpirkimo misijai. Priežastys yra kitos: gal perdidelis paskendimas menkavertėse smulkmenose, per kurių triukšmą siela nesugeba išgirsti Dievo balso, gal drąsos stoka to balso paklausant siekti didesnių dalykų menkniekių sąskaiton. Kaip ten bebūtų, mūsų laiko jaunimui reikia daugiau susirūpinti kaikuriais reikalais, už kuriuos atsakomybė tenka šio laiko jaunimui.

Vysk. V. Brizgys

Praeis nedaug laiko ir lietuviai liks be savų kunigų Pietų Amerikoje, Australijoje, Kanadoje. Dabar ten jų permaža, yra net kelios vietos neprisišaukią lietuvio kunigo, tuose kraštuose besidarbuoją niekeno nepavaduojami, nepakeičiami peranksti pavargs. Iš dabartinio jaunimo tarpo

turi ateiti naujų darbo draugų aniems padėti ir juos pavaduoti.

Vienuolijos nekuriamos vieno žmogaus amžiui, o šimtmečiams. Kasdieniuos pokalbiuos lietuviai klasifikuoja lietuvių sukurtas vienuolijas į mažiau ir daugiau lietuviškas. Šiandien dar ir lietuviškiausiomis skaitomos vienuolijos netrukus pakeis savo veidą ir dvasią, jeigu ten laiku neateis deramas skaičius naujų lietuvių. Nayvu laukti, kad vienuolinių bendruomenių pradinį lietuviškumą išlaikytų kas nors kitas, o ne naujos jaunimo kartos.

Kai vieną dieną — gal visai netrukus — pasikeis laikai Lietuvoje, ten ir aplinkui tuojau reikės didelio skaičiaus patyrusių ir pajėgių darbininkų - kunigų ir vienuolių. Iš kur gaus jų net pats Dievas, jeigu šio laiko jaunimas tuo reikalu nesidimės? Nuolat patys sau kartokime, kad nebūtų mums garbės, jeigu kada nors Lietuvoje katalikams patarnauti turėtų kitataučiai kunigai.

Mes patys save išskirtume iš viso idealistų pasaulio, jeigu tik iš šalies žiūrėtume, kaip visokios kilmės jaunimas naujuose sąjūdžiuose rikiuojasi ir eina patraukti žmoniją prie Kristaus, kurti gražesnę ateitį ne karų ir su karais einančio nuodėmių tvano keliu, o nešdami pagarbą ir meilę žmogaus žmogui.

Šios mintys tebūna mūsų laiko jaunimo mintys. Jos tebūna jaunimo organizacijų veiklos turinyje. Jos teranda sau vietos gerose asmeninėse draugystėse. Malda, pokalbiais, pasidrąsinimais raginkime vieni kitus atviromis akimis apžvelgti ir mūsų tautos ateitį ir dabartinius žmonijos reikalus. Gera mintis, pasiryžimas ar tai pasirinkti kunigystę, vienuoliją ar imtis kurio nors drąsesnio darbo yra reikalingi moralinės paramos. Jauni žmonės tos paramos turi rasti ir savo jaunų draugų tarpe. Be tos draugystės, organizacijos būtų menkos vertės. Daugiau šviesos, drąsos, platesnio akiračio!

Šia pačia proga visam lietuvių jaunimui linkiu malonių Kristaus Gimimo švenčių, daug Dievo palaimos 1962 metais.

Su nuoširdžia jums meile Kristuje

VYSK. VINCENTAS BRIZGYS
Kauno Koadjutorius.

LSS suvažiavimo prezidiumas: Arvydas Tamulis, Stasys Rudys, Arūnas Udrys, Kristina Stankaitytė, Lucija Baškauskaitė
G. Penikas foto

Lapkr. 18 d. 1961 visos Čikagos jaunimo organizacijos susijungė bendram lietuviškam darbui ir surengė visuomenei meninę programą ir pasilinksminimą, kurio pelnas $227 buvo nusiųstas Vasario 16 Gimnazijai. Iš gimnazijos buvo gautas sekantis laiškas.

D. G.

Vasario 16 Gimnazijai paremti LIETUVIŲ AKADEMINIO JAUNIMO VAKARO KOMITETUI: P-lei Marytei Gumbinaitei, p-lei Birutei Cicėnaitei, Emilijui Holenderiui, Henrikui Juknaičiui ir Rimvydui Šliažui

Čikaga

Gerbiamieji,

Prieš keletą dienų Vasario 16 Gimnaziją pasiekė džiugi staigmena — p. Šliažas trimis čekiais atsiuntė Jūsų iniciatyva ir sunkiomis pastangomis surengto vakaro pelną, kaip auką Gimnazijai paremti US dolerių 227.23 sumoje.

Priimkite mūsų visų tikrai nuoširdžią lietuvišką padėką. Patikėkite, šiais keliais žodžiais mes išreiškiame visą mūsų padėką Jums ką jaučiame savyje. Mes puikiai suprantame sunkumus šį vakarą suorganizuoti, jį pravesti. Bet labai gera, kad tai Jūs, jaunime, tai atlikote ypatingai šiuo metu, kada labai dažnai metamas piktas akmuo Jūsų adresu, esą rimtam reikalui neturite laiko, o tik senimas vienas viską atlieka.

Tolėjant Tėvynės išlaisvinimo dienai, senesnioji karta retėja. O Tėvynės byla dar nebaigta. Juk reikia, kad kas retėjančias gretas papildytų!? Viena iš tokių priemonių ir yra Vasario 16. Gimnazija, ta didžioji lietuviškoji vargo mokykla tremtyje, kuri nori paruošti kadrus, tvirtus lietuviška dvasia ir bekompromisinius Tėvynės Lietuvos išlaisvinimui. Tegul nevisi baigs tą gimnaziją, tegul nevisi bus inžinieriai, daktarai ir kitoki akademikai, bet jie išsineš iš jos lietuvišką bagažą, kurio laiko kandys tikrai nesugrauš ir vagys neišvogs. Ar ne pats tikslas buvo anais tamsiais carų baudžiavos laikais, kai motulė prie ratelio diegė savo vaikams lietuviškojo žodžio meilę?

Dar kartą nuoširdžiai dėkoju ir prašau mūsų visų vardu visur ir visada judinti lietuviškąjį jaunimą prisidėti prie Vasario 16. Gimnazijos išlaikymo, rengiant panašaus pobūdžio vakarus, organizuojant rėmėjų būrelius, telkiant įvairiais keliais aukas. Pakeiskite jau pavargstančius aukų telkėjus, iniciatorius — Jūs jaunesni, greitesni ir energingesni, kaip dalis dabartinių, per dešimtmetį šimtus mylių padariusių berenkant aukas. Prie šio viso dar jungiu nuoširdžius mūsų linkėjimus artėjančių Kalėdų Švenčių ir Naujųjų 1962 Metų proga. Ypatingai Naujieji Metai tegul bus skirti lietuviškajam solidarumui ir Tėvynės meilei!

Jūsų —

Prof. Dr. L. Gronis,
Direktorius

Lietuvio dalia

„Mes visi kovojame dėl Lietuvos
laisvės — vienas su kitu".

Kažkoks lietuvis veikėjas

Tarpusavio ginčai šiuo metu dar tebėra viena iš įdomiausių temų. Senieji ginčo specialistai vis dar tebetraukia apdulkėjusius ir užmirštus griaučius vienas iš kito spintų, tebetyrinėja su visišku atsidavimu, ką tik kas nors kada padarė, pasakė ar parašė ir taikliais kirčiais į jautriausias vienas kito vietas rodo tikrai meistriškus sugebėjimus. Jaunesnieji juos stebi, mėgina juos suprasti, bando sutaikinti, kritikuoti arba užima naujas savo pozicijas. Gi mūsų dauguma žiūri į šį spektaklį su neslepiamu pasigėrėjimu; ploja, kerta lažybų, skatina tai vienus tai kitus — gi paskiau nueina kur nors dulkių nuplauti, bei bendrai pasiguosti sunkia tremtinio dalia.

Linksma, gera ir gražu. Tai kas, kad už lango naktis? Tai kas, kad tolumoje kaupiasi debesys, kyla audra? Tai kas, kad laikas eina, kad trumpo mūsų gyvenimo minutės byra mums kaip smėlis pro pirštus šauniai pragertos ir skambiai apdainuotos? Po manęs — tegu ir tvanas; tegu ir pragaras — manęs jis nepalies.

Kas dar mums šiandieną Lietuva, jos gyvenimas, jos nelaimės ir jos ateitis? Mums ji tarsi numirusi. Gyvoje valstybėje net ir taikos metu tautos reikalai visuomet lieka stovėti aukščiau savo ir aukščiau savo grupės reikalų. Gi atėjus pavojui tėvynei, staiga dingsta visi „gerų laikų" nesutarimai ir ginčai, užmirštamos visos asmeninės nesantaikos ir nesuvestos sąskaitos. Vienas tikslas tuoj pat sujungia visus — išgelbėti laisvę, atremti priešą. Ir nors grėsmei praūžus ir vėl grįžtama prie nutrauktų diskusijų bei nebaigtų darbų, viskas jau atrodo kitaip. Ankstesnis tarpusavio priešas gal yra netikėtai virtęs mielu ir maloniu draugu, daug žadėjęs ir daug garbintas vadas — pasirodęs menkiausiu bailiu.

Su mumis gi kažkas netvarkoj. Tėvynė ne tik tebestovi mirtiname pavojuje, bet tas pavojus nenustoja augęs kasdieną didyn. Ne išorinis laisvės praradimas, įvykęs prieš dvi dešimtis metų buvo didžiausia blogybė. Kol dar laisvė išlieka gyva žmogaus širdyje, jo jokia pasaulio jėga vergu nepadarys. Komunizmas tačiau siekia ir į jo vidų, nori jį paversti vidiniu vergu, žmogumi kuris graužtųsi ir pats sau prikaišiotų išdrįsęs jau vien galvoti kitaip. Jis ieško žmogaus širdies, jis trokšta ir stengiasi visomis jėgomis iškreipti ir sužaloti kiekvieną sielą, ant kurios tik jis gali uždėti savo rankas. Ir nežiūrint viso mūsų savęs guodimo, jis vis dar slenka ne atgal bet pirmyn.

Mes, tarsi, vis dar tebegyvename sau saulėtais laisvės laikais. Už tvoros išsprukę didžiuojamės prieš visus, kad galime komunistams špygą parodyti — gi visą savo komunizmo neapykantą ir kerštą išliejame vieni ant kitų. Kiekvienas, pagal savo skonį ir prisiminimus, sudarinėja programas, kuria pasakiškos ateities planus, be pertraukos vis „vertina padėtį" ir rūpestingai suklasifikavęs išskaičiuoja visas blogybes prieš kurias kovoti „reikėtų". O, kad nebūtų kartais palaikytas vien teoretiku, su proga ar be progos, dar išplūsta, jei kas sumano galvoti su savo galva. Tada tikrai jau nieko daugiau veikti ir nebeliktų; kad išplūstasis atsako, ir taip ir vėl atsiranda tolimesnio veikimo pateisinimas.

Jei taip eis ir toliau, mes vieną dieną pasijusime pakibę erdvėj. Normalus žmogus gyvena savo tautos, savo krašto dabartiniu gyvenimu, iš jo semiasi sau impulsus ir jėgas dabartinei kūrybai. Mums gi tėvynė pradeda virsti vien praeitimi — kūryba gi vis skrieja aukštyn ir tolsta nuo mūsų auksuotuose ateities debesyse.

Nežiūrint visų — tiesą pasakius, netokių jau didelių — mūsų pastangų, gyva Lietuva, dabartinė joje gyvenančio žmogaus savijauta ir patirtis mums kažkaip svetima. Pavergėjo siautėjimas dar sukelia mūsų pasipiktinimą, dar jaučiame užuojautą savo artimiesiems tenai — bet jie tolsta, sensta ir miršta. Jų vietas užima kiti — kuriuos gal dar pažinome mažais vaikais — o gal jų dar niekada mums gyvų sutikti neteko. Ar mes dar pajėgiame ir juos skaityti savais — taip savais ir taip brangiais, kad dėl jų ir mirti galėtume?

Ar jie dar yra mums tokie brangūs ir taip artimi, kad galėtume bent atplėšti akis nuo savęs ir gyventi dėl jų — ne dėl „tėvynės" „laisvės", „tautos"? Tauta yra gyvų ir konkrečių žmonių grupė, žmonių kurie dabar, šiandieną gimsta, bręsta ir siekia tapti pilnais žmonėmis. Be jų tauta yra tik tuščias žodis, naudingas tik daugiau ar mažiau įspūdingai pašnekėti ir vienam kitam graudžiam atodūsiui išspausti — ar priimti kokią nors daugiau ar mažiau vykusiai suformuluotą rezoliuciją. Nenuostabu, kad tada tos rezoliucijos, ne tik atrodo keistos jų nepriėmusiems, bet net ir jas priėmusiems telieka „istoriniu dokumentu"; „taigi, matote, vistik šis tas buvo nuveikta — nors reikėjo ir nemaža aukos..."

Kas šiandieną mūsų tarpe išdrįsta rimtai kalbėti apie auką ir mirtį, tam yra lemta susilaukti beveik visų pašaipos. Aukotis ir mirti taip jau lengvai nenori niekas — ir gal pats geriausias būdas to išvengti yra sau pačiam ir kitiems įrodyti, kad iš to vistiek nebus „jokios naudos". Arba kad tai visiškai neįmanoma. Nejaugi aš eisiu į mišką, iškasiu bunkerį ir ten susprogdinsiu save?! Tuo baigiasi visas kai kurių asmenų partizanų dvasios supratimas. Bet kad yra ir daugiau didvyriškos aukos progų, kad galima ir šioje pusėje tvoros patekti į psichinius komunistų kankinimus (pavyzdžiui artimųjų laiškais ar net apsilankymais) to jie pastebėti nenori. Gi kartais prieš jiems nepageidaujamus, komunistų ranka siekia ir toliau. Slovako Matus Cermak, ukrainiečio Stefano Banderos mirtis sukrėtė ir mūsų eiles — bailiuosius suparaližuodama galutinai; drąsiuosius dar didesniam ryžtui uždegdama.

Bet gal geriausia didvyriškos aukos proga yra didvyriškas gyvenimas. Ir nežiūrint visų senųjų aimanų, netrūksta ir šių dienų jaunimo tarpe širdžių, kurioms patogus ir sotus gyvenimas yra spėjęs įkyrėti iki šleikštumo. Kurie kartais beviltiškai ieško ko nors kieto, ko nors rimto ir pastovaus. Amerikos jaunimas po karo perpildė trapistų vienuolynus. Europos studentai veržte veržėsi prisidėti prie vengrų sukilėlių, anomis kraujo ir ugnies dienomis. Jei turi kokią nors prasmę posakis, kad žmogus yra sutvertas meilei, tai tik tą, kad žmogui savęs negana; kad jis gali gyventi tik kitam. Ne mirti už kitą, bet gyventi tik sau yra tikroji mirtis.

Lietuva dar nėra pavergta. Ji tebėra gyva ir bus gyva iki tol, kol kur nors dar pasaulyje bus bent vienas lietuvis, kurio širdyje degs meilės ir laisvės ugnis. Ir jei to šiuo momentu dar negali padaryti mūsų kraujo broliai ir seserys „vyresniojo brolio" kalėjime, bent mes turėtu-

DIDMIESČIO BAŽNYČIOJ

L. PAULYTĖ

Tenai klūpėjo daugelis.
Ekstazėje pagauti jie Tau takus
Džiaugsmo žiedais nubarstė.
Negalėjau savo meilės aš dainuoti...
Likau bežadis...
Bet ar ne ji manoj širdy ruseno,
Kai klystkeliuos pavargus, ties Tavo kojomis suklupo?
O Viešpatie, ką atnešė tada ilgesy paskendusi širdis? —
Neištikimybės skaudžią žaizdą, nerimą ir užverktas akis?!
Gėdos medžio skausmingam soste, Tu vien paguodą tekartojai.

* * *

Ilgai dar verkė suspausta širdis.
Bylojo ilgesį ir nusvirusios tylos kančias.
Pagaliau prabilo Tavo balsas balzganos tamsos verpetuos:
„Tai tu grįžai, paklydęs mokiny!..
Kodėl užtruko taip ilgai tavoji nuodėminga Odisėja?
Nejau delsei bijodamas, kai Tavęs laukia meilės kupina širdim?
Verkė Augustinas mane pažinęs pervėlai,
O tu...
Žinodamas tiesos kelius,
Mane palikęs, paklydai.
Ir ko reikėjo bėgti?
Nuo mano meilės, gėrio, išganingo kryžiaus?
Juk ir Mane palikęs jį sutikai, tik liko jis sunkus, slegiąs, prasmės netekęs.
Žiūrėjai į slenkančias laiko marias.
Nerimo bedugnės gilumoj, tu sekei teleskuojančias bangas...
Norėjai jose pasinerti ir pamiršt...
Nežinion sugrįžti negalėjai, nors traukė prasmės netekusi tava būtis.
Aš laukiau vis, o tu blaškeis, nelaimingasis žmogau.
Aš laukiau, kol pasieksi nevilties ribas ir grįši atgalios...
Dabar tu čia... palūžęs, varganas...
Nuliestom rankom ir tuščia dvasia, Manęs ieškojęs suradai —
Savo gyvenimo pilkojoj kasdienoj.
Ar laukei galingo, auksu žvilgančio Mesijo
Kaip kadaise laukė Pariziejų minios?
O aš ir šiandien atėjau
Paprastas, kasdienos pilkajam vainike.
Tave apvyliau?
Bet juk žibesį ir juoką gyvenime tau barstė
Svetimi dievai?
Kodėl prie jų tu nesustojai, kodėl vis nerimai?
Ir juoko gelmėse ir aukso skambesy
Tu laimės, visgi, neradai?!
Mano dovanos kitokios — jos siekia tavo širdį,
Kur slepiasi keisti keliai ir paslaptingosios buveinės.
Pažvelk tenai dabar ir rasi visa ko ik šiol ieškojai
Ir pailsės tava pavargusi būtis."

Ir rugpjūčio saulės kaitroje širdy išaušo
paslaptingasis
Kalėdų rytas.

---

me vieną kartą pamiršti visas savo grupės ar savo amžiaus ribas ir sukaupti savo ugnį į vieną milžinišką liepsną, kurios neužilgo nebegalėtų išlaikyti niekas. Medžiagos viešpatavimas grėsia ne tik Lietuvoj. Jis grąsina paimti į savo malonias reples ir mus pačius, grėsia kiekvienam žmogui, kiekvienai tautai šiandieną dar laisvame pasaulyje. Ar negalėtų mūsų laisvoji lietuvių tauta, kuri dar ir šiandieną didžiuojasi savo mokyklomis, savo parapijomis, savo organizacijomis ir savo spauda, ryžtis paimti tikro vado rolę į savo rankas ir vieningai prabilti į pasaulį visomis kalbomis, kurias mes per šią dvidešimtį metų esam išmokę?..

Prabilti ne tiktai apie save, apie Lietuvą ir mūsų artimųjų vargus. Įsijungti į bendrą pokalbį, nelaikant vien tik savo naudos visą laiką sau prieš akis: drąsiai pasakyti savo nuoširdžią nuomonę ir apie visus tuos dalykus, kuriais rūpinasi ir dėl kurių kenčia kiti. Bet šiame pokalbyje neištirpti, nesiekti patikti visiems, nedingt pamėgdžiojimuose, neprarasti savo veido iš visur susiskolintų tuščių frazių sūkuriuose — kalbėti taip, kad kiekvienas mūsų žodžius išgirdęs, mūsų straipsnius ar knygas paskaitęs, ir nežinodamas, kas mes tokie, galėtų be mažiausios abejonės pasakyti: „Taip kalbėti, taip rašyti gali tik lietuvis... „Vienas gal su pagarba, kitas su neapykanta, trečias su džiaugsmu.

Tada pasidarytų verta gyventi ir mums.

V. Šln.

DAR KARTĄ APIE MODERNUMĄ...

Mielasis Rimai!

Jei šių dienų pasauliui Kristaus doktrina atrodo šūvis pro šalį, tai Jo paties bendralaikiams turėjo būti stačiai pamišimas. Tik pagalvok:

Valstybė buvo visiškas žmonių gyvybės ir mirties viešpats. Paskiras eilinis žmogus tereiškė darbo jėgą. Kristus gi skelbia, jog kiekvienas asmuo yra svarbus, neįkainuojamas, šventas, neliečiamas. Vienui viena žmogaus siela esanti brangesnė už visus pasaulio lobius.

Kristus perskėlė ir padalijo autoritetą. Valstybė nebegali būti absoliuti. Ciesorius turi savo teises, bet jas turi ir Dievas. Romos dievai buvo valstybės tarnai, Rimai. Tai nepamirština. Izraelio Dievas neturėjo nieko bendra su ciesoriumi. Todėl, kai Kristus savo įkurtai Bažnyčiai pavedė teises į žmonių sielas ir sąžines, romėniškajam absoliutizmui tai atrodė atviru pasikėsinimu.

Kristus nustatė aiškias teises sielai, paskiram asmeniui, šeimai, kurių jokia valdžia neturi teisės pasiglemžti. Jo principas: "Kas ciesoriaus — ciesoriui, kas Dievo — Dievui" buvo toks naujas ir revoliucinis, kad jo ir šiandien daugelis valstybininkų neįstengia suprasti. Bet ar jis šiandien nebeaktualus didelėje pasaulio dalyje? Ar šiandien nebandoma pavergti žmonių sąžines net demokratiškuose kraštuose, įjungiant į visokias unijas, draugijas ir ten verčiant visus šokti pagal tą pačią dirigentų muziką?

Gal dar modernesnis Jo principas, jog Tėvui rūpi ir varganiausias, turtingo patricijaus spardomas vergas.

Visa tai skelbdamas, Kristus nekalbėjo laisvai, primityviai būrin susimetusiems puslaukiniams klajokliams. Jis kalbėjo išdidžios Romos imperijos piliečiams, kurios civilinė administracija, šakoti įstatymai, greitai judančios armijos įstengė apjungti pasaulį ir drakoniškomis priemonėmis išlaikyti "in pace romana" — romėniškoje taikoje.

Valstybė — viskas

Ką modernesnio modernusis pasaulis sugalvojo toje srityje? Jis žygiuoja Romos išminties valstybės absoliutizmui pramintais keliais. Rusija yra stačiai akį rėžiąs pavyzdys. Ir jei Mussolini būtų pastatęs "Italia Victrix" statulą šv. Jono Laterano bazilikoje, ir pareikalavęs ją garbinti, jis nebūt nieko nauja pridėjęs prie čia garbinto valstybės absoliutizmo. Ar tai šiandien nemodernu? Neaktualu? Ar mūsų pačių trumparegiai kongresmanai ir senatoriai nebando kištis į viską, į visus piliečių reikalus? Ar nepaneigia tėvams teisės į savo vaikus, bepročiams teisę gyventi, kriminalistams teisę į savo vyriškumą, šaukdami, jog nesą nieko aukštesnio už valstybę?

Įsivaizduok, Rimai, jog šiandien ateina Kristus. Jis ima kalbėti sovietų valdovams apie individo teises, ar dvigubą lojalumą: valstybei ir Dievui. Ima aiškinti visą auklėjimą į savo rankas suėmusiems liberalams, jog tėvai turi pirmąją teisę nuspręsti, kam duoti savo pagimdytus vaikus auklėti, mokyti ir ko jie turi mokytis. Ar manai, kad už tai Jį šiandien mandagiau priimtų, ne anais laikais?

Kristus savomis akimis regėjo visur viešpataujantį valstybės absoliutizmą. Jis jo nekentė, pasmerkė ir atmetė. Ir kai Rusija, Kinija, Kuba, ir kitos valstybės leidžia įstatymus tikėjimo ir Kristaus įsteigtos Bažnyčios laisvei suvaržyti, Jis ragintų savo sekėjus nepasiduoti ir mirti kankiniais už pagrindines žmogiškąsias teises. Ar tai, Rimai, šiandien neaktualu? Nemoderniška?

Bet štai dar didesnė staigmena!

Aistringiesiems — skaistybė!

Daugeliui šiandien keistai skamba Kristaus pamokinimai apie skaistybę. Patikėk man, Rimai, Jo laikų žmonėms tai buvo stačiai juokinga.

Pasileidimo amžiui Jis sakė: "Palaiminti skaisčios širdies"! Ištvirkėliams pavyzdžiu jis statė kūdikio nekaltumą. Atgailojančią moterį jis gynė nuo ją nusidėt išmokiusių vyrų. Jis pirmas ištraukė Magdaleną iš dorovinio purvo, kur ją buvo nutrenkusi aistra. Jis buvo pirmasis vyras, pastatęs save skaistaus gyvenimo pavyzdžiu.

Ir atsimink, Rimai, šitą skaistumo principą Kristus skelbė ne paprastos, nekomplikuotos moralės žmonėms. Jis kalbėjo aistrą religija, laisvąją meilę mada pavertusiems vyrams.

Kaip praktiškai galvojąs žmogus regėtų, taip Kristus regėjo, jog skaistybė yra vienintėlė jėga aplink siaučiančiam supuvimui pašalinti. Jis atėjo žemėn ne tai patvirtinti, ką žmonija jau turėjo, o nurodyti ir reikalauti to, ko jai labiausiai reikėjo.

Įsivaizduok, Rimai, jog Kristus šiąnakt išeitų pasivaikščioti bet kuria didmiesčių gatve. Juk jis gana greit susidurtų su be jokio drovumo praktikuojama "laisvąja meile", su nevaržoma "savęs ekspresija", su vienu ir tuo pačiu nuodėmės standartu vyrams ir moterims, su rafinuota subizninta aistra, su moterų apnuoginimais ko daugiau žiūrovų patraukti į teatrus, kabaretus, kinus ir kitas pramogas. Jis išgirstų filosofuojant, kad vyrai negalį būti skaistūs, nė moterys doros, kad tik išsigimėliai galį susilaikyti. Visa tai būtų tiktai atspindys

Didžiosios Britanijos at-kų valdyba ir narių bei svečių dalis prie Aylesfordo Marijos šventovės.

to, ką Jis regėjo savo laikais, pagoniškame pasaulyje. Tai ir tuo požiūriu mūsų laikų moderniškumas yra labai senų stabų garbinimas. Jokios pažangos čia nepadaryta, už krikščionybės įtakos sferų.

Kai Kristus savo laikų sąlygose tarė: "Palaiminti skaisčios širdies", tai kone visas to meto pasaulis galvojo, kad jis yra pamišęs, ar, geriausiu atveju, fantastas, svajotojas. Taip galvojo ne vien Romos kareiviai savo barakuose, ne vien miestų padugnės, o ir garbingieji patricijai savo ištaiginguose rūmuose, ir teatrų direktoriai, ir Venos šventyklose tarnaują kunigai, ir nešvankių pirčių atmosferoje diskutuoją filosofai, ir Romos poniutė su savo penktuoju vyru, ir žydas pirklys su ketvirtąja žmona. Žodžiu, skaistus, savo aistrą valdąs žmogus jiems buvo nesąmonė.

Perskyrų vaisiai

Žinai, Rimai, jog Kristus panaikino divorsą. Net artimiausieji jo apaštalai nustebo. Buvo pritrenkti! "Jei nebegalima vyrui paleisti žmonos ir pasiimti kitos, tai, — jie galvojo ir kalbėjosi, — geriau visiškai nevesti". Bet Kristus regėjo, kaip divorsai stumia tautas pražūtin. Ir šitai blogybei panaikinti Jis regi tik vieną galimybę. Operaciją! Panaikinti skyrybas. Atstatyti moterystės ryšio ir šeimos židinio šventumą, neliečiamumą ir nesuardomumą. Laikytis Dievo pačioje pasaulio pradžioje nustatytos tvarkos.

Kai šiandien "moderniški" rašytojai, sociologai ir visokie moterystės problemų specai visas problemas nori išrišti lengvai gaunamomis skyrybomis, tai jie grąžina žmones į Kristaus laikais jau baisiai dvokusį purvyną, iš kurio Jis buvo ištraukęs žmoniją.

Nesibijodamas nė kiek suklysti, galiu tvirtinti, jog Kristus, šiandien užsukęs į Reno, ar į Meksiką, pamatytų tą pat, ką jis regėjo savo laikais Palestinoje. Ir jis lygiai griežtai ištadtų savo žodį dabar, kaip anuomet: "Kas paleidžia savo moterį ir veda kitą, tas svetimoteriauja". Tai nepatiko nė žydams, nė romėnams prieš 2000 metų, tai nepatinka nė "moderniškiesiems" divorsų advokatams šiandieną.

Va, Rimai, kaip atrodo greta viens kito pastatyti Kristaus ir mūsų laikų pasauliai. Man jie atrodo panašūs viens į kitą, kaip du vandens lašu. Ir jei mūsų pasauliui Kristaus doktrinos atrodo keistos, paikos, nepriimtinos, juokingos, tai nemažiau jos buvo keistos, paikos ir nepriimtinos ano meto žmonėms. Ir jei jos buvo tada reikalingos, tai ir šiandien yra nemažiau reikalingos, kaip tada. Todėl ir moderniškos!

Iki kito karto!

J. Kidykas, S.J.

UTOPIJA

Francis Bacon "Naujoji Atlantida"

AUGUSTINAS IDZELIS

Įžanga

"Naujoji Atlantida" yra mokslinė utopija, parašyta Francis Bacon (1561 -1621). Šitame veikale jis dėsto mokslo galimybes, kurios gali būti atsiektos atmetant metafizinę filosofiją. Jis panaudoja mokslinį metodą grynai dėl utilitarinių tikslų.

Rašydamas tą veikalą Bacon siekė naujų reformų Anglijoj. Tačiau jis nesiūlė radikalių socialinės santvarkos pakeitimų, bet tiktai norėjo parodyti, kaip praktiškai panaudoti mokslą įsivaizduotoj "Atlantidos" visuomenėje, kuri visais atžvilgiais buvo panaši tų laikų Anglijos visuomenei.

"New Atlantis" veikalo trumpa santrauka.

Anglų prekybinis laivas, plaukdamas iš Peru į Rytus, paklydo Ramiojo Vandenyno pietinėje dalyje. Po ilgesnio klaidžiojimo, laimingu sutapimu, pasiekia Naujosios Atlantidos salą. Čia juos pasitinka vietos gyventojų atstovai ir pakviečia į specialiai rezervuotus svetimtaučiams namus. Paklydusieji buvo aukštos krikščioniškos dorovės ir jų elgesys buvo džentelmeniškas. Todėl vietiniai leido jiems pasilikti toje saloje šešioms savaitėms. Per tą laiką jie stebėjo vietinių žmonių ir jų vadų gyvenimą. Jie pastebėjo, kad šeima yra pagrindinė visuomenės dalis. Skaitlingos šeimos buvo didelėje pagarboje, joms buvo ruošiamos specialios iškilmės ir įteikiamos dovanos.

Salos gyventojai nuo senų senovės buvo krikščionys. Sakoma, kad dvidešimts metų po Kristaus įžengimo į dangų, stebuklingu šv. Baltramiejaus užtarimu, dėžė su Šv. Raštu atsirado saloje ir kiekvienas, kuris jį skaitė galėjo aiškiai jį suprasti.

N. Atlantidos gyventojai senovėje prekiavo su finikiečiais, kiniečiais ir net su Atlantidos gyventojais, kurią Platonas mini savo raštuose.

Vienas tos salos pirmųjų karalių Saliamonas uždraudė salos gyventojams prekiauti su kitais kraštais, nes jie buvo jau tiek turtingi, ir pasiekę tokį ekonominį gerbūvį, kad galėjo apsieiti be ekonominio bendravimo su kitais kraštais.

Saliamonas įsteigė gerai organizuotą tyrimų ir naujų išradimų institutą. Tuo reikalu kas dvyliką metų, šeši salos mokslininkai slaptai keliaudavo po viso pasaulio kraštus rinkdami mokslinę medžiagą, kad vėliau ją panaudotų salos gyventojų gerbūviui.

Minėto instituto mokslininkai išrado: šaldytuvus, sintetinius metalus, pagerino žemės įdirbimo metodus ir genetikoje išrado naują augalų rūšį. Jiems pasisekė išrasti daug moksliškų instrumentų, kaip mikroskopų, teleskopų ir instrumentų garsams tyrinėti, be to, jie turėjo pasigaminę planus mašinoms galinčioms skraidyti ir plaukioti po vandeniu.

Tikslai, kuriuos Bacon siekė rašydamas utopiją.

Bacon, kaip ir daugelis kitų praeities mąstytojų ir filosofų vaizdavo

Šypsnis A. Urbonavičiaus foto

Arūnas Liulevičius

THOMAS MORE "UTOPIJA"

Ką gali mums pasakyti knyga, kuri buvo išspausdinta prieš virš keturis šimtus metų? Paimkime tad šią seną knygą ir skaitykime ją grynai smalsumo vedami — juk joje pirmą kartą panaudotas žodis "Utopija" — kurį juk ir mes šiandien naudojame kaip paniekos vardą: jei tave pavadintų utopistu, tu juk įsižeistum — juk tai reiškia, kad tu svajotojas, sapnų karalysčių kūrėjas.

Pažiūrėkime į knygos turinį, į jos autorių — Sir Thomas More, pereitame šimtmetyje paskelbtą šventuoju. Žvilgterėkime į tuos laikus, kuriais knyga buvo parašyta, o pagaliau bandykime atsakyti į klausimą: "Ką mums ši knyga reiškia?"

Ką knyga mums pasakoja?

Knygos autorius Sir Thomas More, Anglijos karaliaus Henriko VIII patarėjas, knygai vietoj įvado deda laišką savo draugui Peter Giles, Antverpeno miesto raštininkui. Jam rašo, kad štai prie laiško prideda surašytą tą nuostabų pasakojimą, kurį jie abu girdėję iš keliauninko Raphael Hythloday. Jei pastarasis nežada savo kelionės aprašymo atspausdinti, tai More siūlo, kad gal vertėtų šįjį knyga atspausdinti, nes anam pasakojime būta tiek daug nuostabių dalykų, kuriais visi žmonės domėtųsi.

Štai ir tas rankraštis — More pasakoja, kad karalius Henrikas Aštuntasis jį pasiuntęs delegacijoj tartis su Ispanijos karaliaus pareigūnais Flandrijoj (dabartinės Belgijos dalis), Bruges mieste. Čia derybos užsitęsė, gi tuo metu More turėjo progos aplankyti Antverpeną, kur susipažino su jau minėtu Peter Giles. Vieną sekmadienį po Mišių keliaudamas namo More pamatė Giles bekalbantį su senyvo amžiaus, saule nudegusiu keliauninku. Pasirodo, kad tai vienas iš Amerigo Vespucci kelionės bendrininkų, vardu Raphael Hythloday. Jis ką tik grįžęs iš kelionės aplink pasaulį: iš ketvirtosios Vespucci kelionės jisai negrįžęs kartu su Vespucci namo, bet su keliais draugais pasileidęs tolyn į vakarus, matęs daug žemių ir žmonių, stebėjęs jų papročius ir įstatymus. Po kelių metų jie pasiekę Ceyloną ir iš ten sugrįžę į Portugaliją (tokiu būdu ant popierio Hythloday pasaulį apiplaukė prieš Magelaną).

More, besiklausydamas keliauninko kalbos, stebisi jo patyrimu ir išmintimi ir siūlo jam, kad eitų į karaliaus dvarą, nes ten jo patyrimu galėtų pasinaudoti karalius, kuriam tenka kraštą valdyti. Ak, Raphael tik atsidūsta ir papasakoja nuotykį, kuris

---

utopiją (nerealų, įsivaizduotą žmonių gyvenimą). Tačiau jo utopija yra skirtinga nuo literatūrinio romantizmo, kuris ieškojo išeities pabėgime iš realybės. Taip pat skirtinga nuo idealios utopijos, pavaizduotos kai kurių metafizinės filosofijos atstovų, kurios niekad negalima įgyvenidnti. Bacono utopija liečia mokslinį pažinimą, kuris išplaukia iš sistematiniai panaudoto gamtos mokslo.

Kas tuo laiku buvo taisytina senojoj mokslo sistemoj, kuri rėmėsi senų laikų metafizine filosofija? Kas darė tuos mokslus neveiksmingais? Bacon nevertino esamos mokslo sistemos, remiantis tik vidujine jos struktūra. Jo nepatenkino grynos logikos argumentai. Jis žiūrėjo, ką mokslas davė gero ir kokią turėjo įtaką žmonių kasdieniniame gyvenime. Seno tipo mokslinis pažinimas klasikinėje Graikijoje ir tas, kuris vėliau vyravo Viduriniuose Amžiuose, jam atrodė panašus į gražią skulptūrą, kuria visi žavisi, bet kuri nesukelia žmoguje veikimo.

Bacono mokslinio pažinimo šaltinis yra ne abstraktus mintijimas, bet atskirų faktų ir atvejų stebėjimas bei jų tyrimas, o po to logiškų išvadų darymas (indukcinis metodas). Jo manymu, gamtos mokslų pagrindu turi būti pačios gamtos stebėjimas ir atatinkamų išvadų darymas.

Bacon ypač buvo kritiškas tradicinės logikos ir filosofijos atžvilgiu. Filosofija, kuri gilinosi į amžinų idėjų ir daiktų esmės sąvokas, jam buvo nereikšminga ir bevertė. Jo manymu, filosofijos istorijoj labai stipriai reiškėsi atskirų asmenų protinės galios, kurios tačiau visai mažai prisidėjo prie gamtos pažinimo ir jos apvaldymo bei pritaikymo žmonijos gerovei.

Jis aiškino, kad mokslas turi nusikreipti nuo nenaudingos filosofijos ir atkreipti visą dėmesį į gamtos mokslus. Šių mokslų pagalba žmonija gali būti išvaduota iš nelaimių ir susilaukti gyvenimo pažangos.

Bacon manymu istorijoj yra atvaizduota žmonijos progreso — pažangos eiga, vykdant Dievo duotą įsakymą užvaldyti žemę ir jos turtus. Tačiau mokslinio pažinimo didėjimas yra tik viena dalis bendro žmonijos progreso kovoje su gamta. Visi išradimai, kilę mokslinio pažinimo dėka, yra civilizacijos ugdytojai. Jis manė, kad žmonijos visos socialinės blogybės gali būti pašalintos keliant jų ekonominį gerbūvį (external civilization). Bacono gyvenamame laikotarpyje įvyko trys svarbūs išradimai: parako, spaudos ir magneto. Tie išradimai pradžioje daugiau patarnavo mažai žmonių grupei, jų asmeniškai nuadi. Bacon tas nepatiko. Jis propagavo sistematinį, valstybiniu mastu organizuotą mokslo panaudojimą, ne atskirų individų ar grupių, bet visos žmonijos labui.

Pavaizduoti N. Atlantidoje Saliamono namai parodo, jo supratimu, tobulą organizaciją moksliniams tyrimams siekti. Čia suorganizuota gabių ir mokytų žmonių grupė, dirbanti vienam bendram tikslui: eksperimentiniais stebėjimo būdais siekti mokslini pažinimo. Išradėjai buvo valstybės apdovanojami ir pagerbiami.

Baconas rašydamas šią utopiją, tikėjosi, kad to meto Anglijos karalius James I pradės globoti mokslines institucijas, tačiau jo viltys neišsipildė. Vienintelė išdava — tai buvo įsteigimas Karališkos Mokslo Akademijos Londone, kuri rūpinosi tik gamtos mokslo kėlimu.

Minimas Bacon veikalas turėjo labai daug įtakos į Naujųjų Amžių mokslo pažangą.

Įvesdamas indukcinį metodą ir pabrėždamas eksperimentų reikšmę, jis labai daug prisidėjo prie mūsų laikų gamtos mokslų iškėlimo. Daugumas idėjų keltų jo utopijoj, tapo dabarties realybė. Atskirų valstybių vyriausybės skatina ir išlaiko mokslinių tyrimų įstaigas. Dėka įvairių techniškų išradimų vyksta žmonijos civilizacija.

Tačiau, liko dar neišspręstas klausimas, ar šių laikų išradimai tarnauja visos žmonijos gerovei, ar tik kai kuriems kraštams, kurie yra daugiau civilizacijoje pažengę ir tuo būdu pasitarnaudami atskirų kraštų politiniam dominavimui. Atrodo, kad kai kurie kraštai stengėsi propaguoti mokslą tik dėl savo žmonių bei politinės sistemos iškėlimo, nenorėdami savo moksliniais laimėjimais dalintis su viso pasaulio žmonija.

jam neseniai nutiko Anglijoje. Jisai buvęs pakviestas vakarieniauti kardinolo Mortono namuose (More jį gerai pažįsta ir gerbia — kardinolo namuose jis praleido kelis savo vaikystės metus). Atsitiko taip, kad vakarienės metu vienas svetys advokatas pradėjo girti Anglijos teismų santvarką — štai, girdi, veik kas savaitgalį kone kiekviename mieste ant medžio kabo pakarti keli piliečiai už vagystę: Anglija savo įstatymus prižiūri. Hythloday neiškentęs papasakoja, kad savo kelionėse kitaip matęs — yra kraštų, kuriuose žmogus už vagystę ne mirtimi baudžiamas, o savo darbu kaltę atperka. Be to, girdi, ar ne pati Anglija stumianti savo žmones į vagystę: štai turtingieji atima iš nepasiturinčių žemę, kad ant tos žemės galėtų avis užleisti ganyti. Iš tos vilnos nei kraštui nėra turto, nes ją apdirbti siunčia į Flandriją. Kas lieka tiems, kurių atimta žemė ir darbas? Belieka tik ubagauti ar vogti. Iš šių Raphael žodžių vakarienės dalyviai pradėję šaipytis, kol juos karidnolas nesudraudęs. Jo rimties žodžiams anie davę tik tiek vertės, kaip vakaro juokdario. Ne ką geresnio jis mano patirtų ir karaliaus dvare — jei patarėjai suka galvą, kaip karalius galėtų daugiau iš savo valdinių pinigų iždui išspausti, kaip daugiau žemių prie krašto prijungti, — ką jie pasakytų Raphael, jei jis sakytų, kad karalius turi rūpintis savo valdinių gerove, o ne turtais, kad jis neturėtų sielotis, kaip daugiau žemių prisijungti o tik kaip tas geriau valdyti, kurias savo globoje turi. Antai Utopijos karalius kadaise turėjęs didžiulę valstybę, bet pamatęs, kad tokių plotų valdyti gerai negali, pusę žemių atidavęs savo giminaičiui. Ne, karaliai jo neklausytų.

More išklauso keliauninko skundo ir apgalvojęs atsako, kad karaliaus dvare reikia kitokio būdo, negu mokykloje: juk galima mokyti ir juoku, ir gyvu pasakojimu. Raphael vistiek nesutinka: tai būtų tik veidmainiavimas, iš viso jis įsitikinęs, kad sunku būtų bet ką pakeisti, nes nūdieninės visuomenės pagrinde yra privati nuosavybė ir turtų troškimas. Visai kitoki įstatymai ir visuomenės santvarka esanti Utopijoje, kur jam penkis metus teko praleisti.

Keliauninkas jau kelis kartus paminėjo Utopiją, sukeldamas More, Giles(ir skaitytojo) susidomėjimą, kas tai per do kraštas. Abiejų prašomas apie jį papasakoti. Pavalgę vakarienę jie susėda kieme po medžiu ir keliauninkas pradeda pasakojimą apie šį nuostabų kraštą.

Gyvenimas Utopijoje

Utopija esanti sala — kur ji yra, taip ir nepaaiškėja (pats vardas iš graikų "nėra tos vietos"). Ji sala tapusi jau žmonių istorijoje. Prieš septynis šimtus metų ją užkariavęs karalius Utopus, kuris ją ir sala padaręs — anksčiau kraštas buvęs pusiasaliu: karalius su kariuomene ir čiabuviais iškasęs platų kanalą, kurs Utopiją atskyręs nuo žemyno. Tas pats karalius davęs valstybei tuos jai būdingus įstatymus, tad jo garbei ir valstybė jo vardu vadinama.

Saloje yra penkiasdešimt keturi miestai, visi pastatyti pagal tą patį planą (pamatei vieną — būsi visus pamatęs). Visuose miestuose kalbama ta pačia kalba, valdo tie patys įstatymai. Miestai gauna maistą iš ūkių, kuriuose dirba pasikeisdami paeiliui visi piliečiai — kiekvienam ūkyje yra apie keturiasdešimt asmenų, iš kurių dvidešimt kasmet grįžta į miestą, gi iš ten atvyksta dvidešimt kitų. Tokiu būdu visi krašto gyventojai turi patyrimo ūkininkystėje. Šalia to, kiekvienas suaugęs pilietis turi kokią nors profesiją ar amatą — ir vyrai ir moterys. Savo kasdieniniam darbe jie praleidžia šešias valandas — tris prieš piet ir tris po pietų. Likusį laiką jie praleidžia kiekvienas kaip jis nori: dauguma save kokiu nors būdu lavina — štai dauguma vyrų ir moterų lanko mokslines paskaitas, kurių yra apie visokiausius dalykus.

Thomas More išreiškia savo nusistebėjimą, kad šešių valandų darbo per dieną užtenka patenkinti visuomenės reikalams. Anaiptol, sako, Raphael, visai nereikia stebėtis — tik pažiūrėkit — Utopijoj nėra tarnų, visi dirba, gi dirbama reikalui, o ne prabangai. Štai kad ir rūbas: visi krašto gyventojai nešioja vilnonį pilkos spalvos rūbą — vieno rūbo visai užtenka: tik palygink su Anglija, kur turtingesniam aštuonių apsiaustų per maža.

Pagrindinis Utopijos politinis vienetas yra šeima: trisdešimt šeimų kasmet išsirenka seniūną, gi šieji kas dešimtis išrenka vyresnįjį. Kiekvienam mieste seniūnai (kurių kiekvienam mieste yra du šimtai) išrenka princą, kuris tas pareigas eina visą gyvenimą, nebent būtų pašalinamas del bandymo įvesti tironiją. Valstybės reikalai svarstomi miesto taryboje, kurią suadro seniūnų vyresnieji. Labai svarbūs reikalai svarstomi visos salos taryboje.

Utopijos gyventojai turi tik bendrą turtą: gyvena miesto namuose, valgo bendrose valgyklose. Savo gyvenamą namą keičia kas dešimtį metų. Nuo karaliaus Utopo laikų yra tradicija miestą kuo labiau grąžinti — labai mėgstami darželiai: gatvės net konkuruojančios, kurių darželiai gražesni. Šiaip gyvenimas sėslus — norintieji iškeliauti į kitą apskritį turi gauti princo raštišką leidimą — jei keliautų be jo, gręsia didelės bausmės.

Kadangi privačios nuosavybės nėra, nereikalinga nei pinigo, nei aukso. Auksas laikomas grynai užsienio reikalams. Idant auksas prarastų vertę pačių Utopijos gyventojų akyse, iš aukso daromi naktipuodžiai (mūsų naujausiajai generacijai čia gal jau reiktų paaiškinimo), vergų grandinės.

Utopijos valstybė karo vengia, bet kovoja, kai yra pažeidžiami jos arba jos kaimynų įstatymai. Karą jie stengiasi laikyti kuo toliau nuo savo sienų — priešų tarpe bando įnešti nesantaiką savo aukso pagelba; jei tas nepavyksta — samdo barbarų gentį savo kareiviais, gi galų gale į kovą reikalui esant stoja ir jų piliečiai. Utopiečiai neskaito, kad auksu vedama kova yra negarbinga — pagal juos su dantimis ir muskulais kovoja ir lokiai, liūtai ir šunys — tik žmogus gali kovoti ir su smegenimis.

Įdomi Utopijos pažiūra į religiją. Krikščionybė dar jų nepasiekusi — jie tebėra naturalinės religijos stovyje. Yra daug pas juos sektų, bet visos sutaria, kad yra Dievas kūrėjas, kad žmogus turįs nemirtingą sielą. Skirtumai tad atsiranda tik nuomonėse tarp garbinimo būdų ir dieviškų savybių aptarime. Religijų skirtumuose vyrauja pakanta: jau karalius Utopus išleidęs įstatymą, kad joks žmogus negali būti baudžiamas už argumentavimą už savo religiją.

Utopijos gyventojai pažangūs ir technikoje — štai kiaušinius peri ne vištos, bet inkubatoriai: viščiukai, iš lukšto išsikapstę, sekioja vyrus ir moteris, o ne vištas ([1], p. 66). Karo atvejui jie turi lengvus šarvus, su kuriais ir plaukti gali. Be to, jie išranda ir paslaptyje laiko naujus ginklus, kad kare priešą sukrėstų ([1], p. 135).

Surašęs Raphael Hythloday pasakojimą autorius taria: „Tačiau, nors negaliu sutikti ir pritarti visiems dalykams, kuriuos jis pasakojo (jis be abejo yra labai išsimokslinęs ir visuose dalykuose tiksliai ir giliai patyręs), turiu pripažinti, kad daug dalykų yra Utopijos bendruomenėje, kurių mūsų miestuose galėčiau tik norėti, negu tikėtis" ([1], p. 158).

Kas jos autorius?

Štai susipažinom su knygos turiniu. Geriau galėsim knygą vertinti, jei pažinsim jos autorių. Knygos tėvas Thomas More — advokato vaikas, gimęs Londone, 1478 metais. Dar gana mažas būdamas kelis metus buvo kardinolo Morton, Canterbury arkivyskupo namuose — tai buvo laikoma reta garbe. Studijuoja Oksforde, kur susipažįsta su naujai kylančiu humanizmu. Mokosi graikų kalbą — tai tuo metu rodė palinkimą į radikalizmą. Susirūpinęs tėvas sūnų ištraukia iš

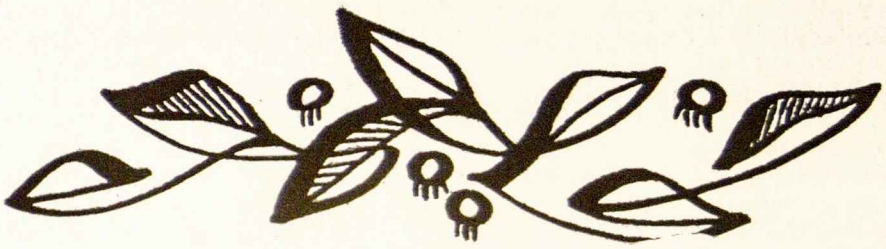

Oksfordo ir įstato į Londono advokatų mokyklą, kurią jis baigia. 1504 metais More parlamente pasipriešina karaliaus Henriko VII reikalavimams gauti didesnius mokesčius; už tai jam iš viešo gyvenimo sveikatos dėliai tenka pasitraukti. Mirus Henrikui VII, Thomas More vėl tempiamas į viešąjį gyvenimą — šiuo kart Henriko VIII ir jo kanclerio kardinolo Wolsey. Thomas More savo pasiuntinybės metu Flandrijoj parašo ir savo "Utopiją", kuri atspausdinama lotyniškai 1516 metais Louvaine (pirmasis vertimas į anglų kalbą pasirodo 1551 metais: vertėjo Ralph Robynson gyva ir vaizdi kalba šį vertimą daro pačiu įdomiausiu). 1529 metais Henrikas VIII skiria Thomas More kancleriu, kardinolo Wolsey įpėdiniu. Ateina Anne Boleyn ir skyrybų klausimas. More, negalėdamas Henriko VIII nuomonės palaikyti ir skyrybų teisinti, savo kanclerystės atsisako. Nuo to laiko karalius ieško progų More pražudyti. Henriko VIII kelias veda prie Anglijos bažnyčios įsteigimo; šio patogaus atskilimo nuo Romos More negali pateisinti, todėl po metų kalėjimo 1535 metais jo galva stovi pasmeigta ant ieties prie parlamento rūmų. Devynioliktame šimtmetyje Sir Thomas More popiežiaus Leono X paskelbiamas šventuoju.

Savo gyvenime Thomas More jungė tris žmogaus dvasios sroves: krikščionio-asketo, politiko ir humanisto. Krikščionis jis buvo ne tik raštais, šeimos gyvenimu, bet ir savo mirtimi. Politiku jis buvo savo profesija ir laiko reikalavimu. Humanistu jis buvo irgi aukšto ūgio: buvo giliai susibičiuliavęs su Erasmus; pati jo knyga "Utopia" kėlė dėmesį savo laisva ir elegantiška lotynų kalba.

Kuriais laikais knyga gimė?

Štai jau truputį pažįstam knygos autorių — jos tėvą. Dar daugiau knygą pažinsim, jei pažiūrėsim į tuos laikus, kuriais ji gimė. Knyga atspausdinta 1516 metais. Ką tik atrasta Amerika, visai neseniai pradėtos spausdinti knygos. Dar Magelanas aplink pasaulį neapkeliavęs. Tų dienų Europoj toks pat susidomėjimas naujai atrastais kraštais kaip mūsų dienų dėmesys erdvės tyrinėjimams. Amerigo Vespucci kelionių aprašymai yra kiekvieno žmogaus rankose, kaip pats More rašo. Vespucci kelionės pridėta kaip priedas Waldseemueller knygos "Cosmographiae Introductio" (šioj knygoj ir kilęs vardas Amerika). Kita knyga, kuri į More turėjo turėti įtakos yra Peter Martyr knyga "De orbe novo", išleista 1511 metais. Čia labai šviesiomis spalvomis nutapytas Vakarų Indijos salynas ir ypač Kūba. Vietiniai indėnai pavaizduoti gyvenį racionalų, naturalų gyvenimą, neturį privačios nuosavybės.

Naujojo pasaulio atradimui Europa nebuvo pasiruošus nei politiniai, nei dvasiniai (analogija mūsų padėčiai ant erdvės slenksčio?). Vietoj kad plėsti valstybę kolonistais naujame žemyne buvo pasitenkinta vežti naujojo pasaulio auksą itin kruvinoms tarpusavio kovoms finansuoti. Geografinis pasaulio suvienijimas nerado atgarsio nei politinėj, nei religinėj galvosenoj. Viduramžiais liaupsintas (nors neįgyvendintas) Europos vienybės idealas subyrėjo į šipulius — tautines absoliutines monarchijas. Ilgai siekta dvasinė vienybė irgi spaudimo neatlaikė: ir religijoj rasta daugiau entuziazmo skelti, negu jungti.

Pasikeitimų banga užlieja ir ekonominį pasaulį. Jau matėme, kad Hothloday skundžiasi, jog naikinami kaimai, žmonės varomi į miestus, idant avims būtų daugiau vietos. Ar šis žmonių subūrimas, suspaudimas ir nebuvo tas akstinas Industrinei Revoliucijai, kas yra kritinė uranijaus masė atomo bombai?

Thomas More jaučia tą laiko konkuliavimą. Jo knygą ir galima suprasti kaip kvietimą pagalvoti: tiek daug dalykų keičiasi, tiek daug dalykų dabar yra galima, kas anksčiau nebuvo galima nei galvoti — kodėl negalima pagalvoti kaip šitą audrą pervesti į naują ramybę — naują visuomenės santvarką, kurioj tos visos jėgos tarnautų žmogaus klestėjimui? Todėl More savo knygos nesiūlo kaip receptą idealiai visuomenei — neužmirškim, ką jis sakė pačioj savo knygoj: yra būdų mokyti ir ne taip, kaip mokykloj. Tad ir daug dalykų knygoj gali būti tik kartus juokas iš Europinės realybės (tikriausia čia tilptų ir Utopiečių kariavimo būdas); mes neturėtume užmiršti, kad žmonija įstengė per paskutinius keturis šimtus metų užmiršti daug iš ko ir juoktis (štai, nacių Vokietijos laikais rimti žmonės tvirtino, kad More "Utopia" buvo planas anglų imperijos kolonialinei politikai, tuo lygindami More ir Maciavelli). Gal tiksliausia More komentatoriaus H. W. Donner ([2], p. 82-83) numonė: "pirmoje knygos dalyje More analizuoja blogius, kurie apnikę ankstyvojo šešioliktojo šimtmečio Anglijos visuomenę — ir iki tam tikro taško tai yra visų žmogiškų bendruomenių blogybės — ir pasidaro pasiūlymus kaip juos palengvinti. Antroji knyga yra moralinė pasakėčia, kuri linksmina savo jumoru ir gudrumu, kartu duodama pamoką privačioj ir viešoj moralėj pavyzdžio pagelba. Ji neaprašo galutinio idealo, bet tokį, kuris yra užtenkamai įgyvendinamas, kurio mes nesame raginami vergiškai pamėgdžioti, bet prašokti ir pagerinti".

Ką knyga mums reiškia?

Thomas More "Utopia" jau vertėtų vien dėl to perskaityti, kaip pradininką vienos literatūrinės srovės. Iš Platono "Respublikos" ir More "Utopia" sau pavyzdį ir įkvėpimą ima Campanella "Civitas solis", Francis Bacon "New Atlantis". Net ir fantazijos romanai kaip Swift "Gulliver", Bulwer-Lytton "The Coming Race" rodo More veikalo įtaką. Tos pat žymės matomos Bellamy "Looking Backward", Butler "Erewhon", H. G. Wells "A Modern Utopia", Huxley "Brave New World" — nei detalizuotas įsivaizduotos šalies atvaizdavimas nei idealo aprašymas per karikatūrą nėra svetimi More ([2], p. 4-5).

Tačiau ne tai sudaro knygos svarbą mūsų dienoms. Knygą mes turėtume perskaityti dėl to, kad tai yra didelio ir gero žmogaus kvietimas mums: pasaulis keičiasi, bet žmogus yra atsakingas savo sumanumu ir išmintimi kurti tokią tvarką, kurioje pats mažiausias visuomenės narys turėtų progą klestėti ir augti šiam nuostabiam pasaulyje.

KNYGOS

[1] Sir Thomas More (tr. into English by Ralph Robynson), **Utopia,** New York: The Heritage Press, 1935.

[2] H. W. Donner, **Introduction on Utopia,** London: Sidgwick and Jackson, 1945.

Platono "Respublika" — pirmoji politinė utopija

ANTANAS GILVYDIS

Pagrindai

Mes geriau galėsim analizuoti Platono "Respubliką" jeigu mes pirmiausiai suprasim jo filosofijos pagrindus.

Reikia pastebėti, kad daug įtakos padarė Platonui Heroklitas bei Parmenidas. Heroklitas buvo pirmasis filosofas atskleisti kitimo idėją (jis todėl yra žinomas kaipo kitimo filosofas). Pagal jį viskas kinta ir niekas nelieka pastoviai. Kadangi nieko pastovaus pasaulyje nėra, tai mes tiktai tegalim turėti savo nuomonę apie pasaulį. Parmenidas nepasitenkino šiuo Heroklito relativizmu. Jisai teigė, kad tikrovė nekinta ir kad ją mes galim pažinti tik savu protu. Nors tas pasaulis, kurį mes kasdien matom, egzistuoja, jisai nėra tas tikrasis pasaulis, nes jis nėr pastovus. Šį prieštaravimą tarp Heroklito ir Parmenido Platonas mėgino išspręsti.

Šiai problemai išspręsti jis ir sukūrė savo formų teoriją. Mes matome tiktai besikeičiantį pasaulį, kuris yra tiktai kopija nesikeičiančios tikrovės — formų pasaulio. Šios formos ('idėjų' nevartoju, nes jas galima lengvai sumaišyti su mūsų mintimis) egzistuoja sau atskirai nuo mūsų pasaulio, neribotos nei laiko nei erdvės. Kadangi materialiniai daiktai yra tik kopijos šių formų, tai kiekvienas individualus trimkampis, žmogus, ir t. t. yra tik kopijos tikrojo trikampio, žmogaus, ir t.t. Žmogaus siela kadaise egzistavo prieš dabartinį gyvenimą ir regėjo formų pasaulį. Bet dabar nubausta į kūno kalėjimą, jinai stengiasi jį atsiminti, išvydus jo kopijas šiame pasaulyje. Tikras žinojimas yra nieks kits kaip atsiminimas.

Santrauka

Pažvelgę į Platono filosofijos pagrindus, dabar peržiūrėkime jo "Respubliką".

Platonas padalino savo idealią valstybę į tris klases: valdovų, karių ir darbininkų. Valdovai, patys išmintingiausi valstybės nariai, leidžia valstybės įstatymus. Kariai, drąsūs vyrai, gina valstybę nuo priešų. O darbininkai tai dirba kaipo ūkininkai, amatininkai, ir t. t. Įdomu pastebėti, kad kiekvienas pilietis turi sugebėjimų tiktai vienai klasei. Valstybėje vyraus teisingumas tik tada kai kiekviena klasė atliks savo pareigas ir nesikiš į kitos klasės reikalus.

Bet kaip galima atrasti, kokiai klasei šis ar tas pilietis turi priklausyti? Išspręsti šią problemą Platonas įvedė savo auklėjimo sistemą. Auklėjimas yra lygus visiems iki aštuoniolikos metų amžiaus — skaitymas, rašymas, aritmetika, muzika, ir gimnastika. Tie, kurie sugeba, eina tada atlikti dviems metams karinę tarnybą. Čionais ir užsibaigia formalus darbininkų auklėjimas. Toliau studijas tęsia tiktai tie, kurie bus kariai ir valdovai. Toliau tęsias dešimt metų matematikos studijų ir penki metai filosofijos studijų. Tiems, kurie ligšiol dar neiškrito, seka penkiolika metų valstybinės tarnybos. Tas, kuris sėkmingai užbaigia šią tarnybą pagaliau tampa valdovu, filosofu - karalium. Dabar jisai savo laiką praleidžia formų mąstymui ir valdymu, nes išvydęs tikrovę jis negali pamiršti šio žemiško pasaulio kalinių.

Taip pašalinęs netinkamųjų asmenų galimybę valdyti, Platonas dabar stengėsi pašalinti visas grumtynes tarp valdovų. Kad turto ambicija neleistų valdovams ir kariams nukreipti dėmesį nuo jų pareigų, asmeninis turtas buvo panaikintas šioms klasėms; jo vietoj buvo įsteigta kolektyvinė sistema. Kad šeimos reikalai nevaržytų valstybės reikalams, buvo uždrausta valdovams ir kariams apsivesti; eugenikos gimdymas buvo pravestas.

Nors Platonas ir pakeitė kaikuriuos "Respublikos" principus vėlesniam veikale dėl praktiškų sumetimų, "Respublika" liko kaipo ta tikra valstybė pagal kurią matuojama žemiškos valstybės.

K. R. Popper

Šiais laikais Platonas yra nemažai kritikuojamas. Ypač daug kritikos politiniu atžvilgiu prieš Platoną yra atkreipęs K. R. Popper savo plačiame veikale "The Open Society and Its Enemies"[1]. Jisai pasmerkia Platoną dėl jo totalitarinio galvojimo, nes jisai suvaržo valstybės narius ir prieštarauja betkokiam valstybės pastovumo pavojui.

The analysis of Plato's sociology makes it easy to present his political programme. His fundamental demands can be expressed in either of two formulae, the first corresponding to his idealist theory of change and rest, the second to his naturalism. The idealist formula is: Arrest all political change! Change is evil, rest divine. All change can be arrested if the state is made an exact copy of the original, i. e. of the Form or Idea of the city. Should it be asked how this is practicable, we can reply with the naturalistic formula:

Gen. konsulas dr. P. Daužvardis ir kun. dr. J. Prunskis LSS suvažiavime
G. Penikas foto

LSS suvažiavimo dalyvės G. Penikas foto

> Back to nature! Back to the original state of our forefathers, the primitive state founded in accordance with human nature, and therefore stable; back to the tribal patriarchy of the time before the Fall, to the natural class rule of the wise few over the ignorant many.[2]

Jisai kaltina Platoną, kad jisai neatkreipia užtenkamai dėmesio individui ir kad jis duoda valstybei neribotą galią.

> ....This is the collectivist, the tribal, the totalitarian theory of morality: 'Good is what is in the interest of my group; or my tribe; or my state.' It is easy to see what this morality implied for international relations: that the state itself can never be wrong in any of its actions, as long as it is strong; that the state has the right, not only to do violence to its citizens, should that lead to an increase of strength, but also attack other states, provided it does so without weakening itself.[3]

Net ir Platono auklėjimo sistema yra kritikuojama.

> Why is it that Plato does not wish his leaders to have originality or initiative? The answer, I think, is clear. He hates change and does not went to see that re-adjustments may become necessary. But this explanation of Plato's attitude does not go deep enough. In fact, we are faced here with a fundamental difficulty of the leader principle. The very idea of selecting or educating future leaders is self-contradictory. You may solve the problem perhaps, to some degree in the field of bodily excellence. Physical initiative and boidly courage are perhaps not so hard to ascertain. But the secret of intellectual excellence is the spirit of criticism; it is intellectual independence. And this leads to difficulties Which must prove insurmountable for any kind of authoritarianism. The authoritarian will in general select those who obey, who believe, who respond to his influence. But in doing this, he is bound to select mediocrities. For that excludes those who revolt, who doubt, who dare to resist his influence. Never can an authority admit that the intellectually courageous, i. e. those who dare to defy his authority, may be the most valuable type.[4]

Nors ir Popper gan griežtai puola Platoną, atsiranda ir būrys Platono užtarėjų, kurie stengiasi jį gelbėti. R. B. Levinson net specialiai parašė knygą[5], 674 puslapių ilgumo, apginti Platoną nuo Popper ir kitų griežtų kritikų. Rodos, kad Platono "Respublika" dar adug metų bus nagrinėjama.

---

1. Popper, K. R. "The Open Society and Its Enemies" George Routledge and Sons, London, 1945. Princeton Press, Princeton, 1950.
2. ibid., I, psl. 86.
3. ibid., I, psl. 107.
4. ibid., I, psl. 134-5.
5. Levinson, Ronald B., "In Defense of Plato" Harvard University Press, Cambridge, 1953.

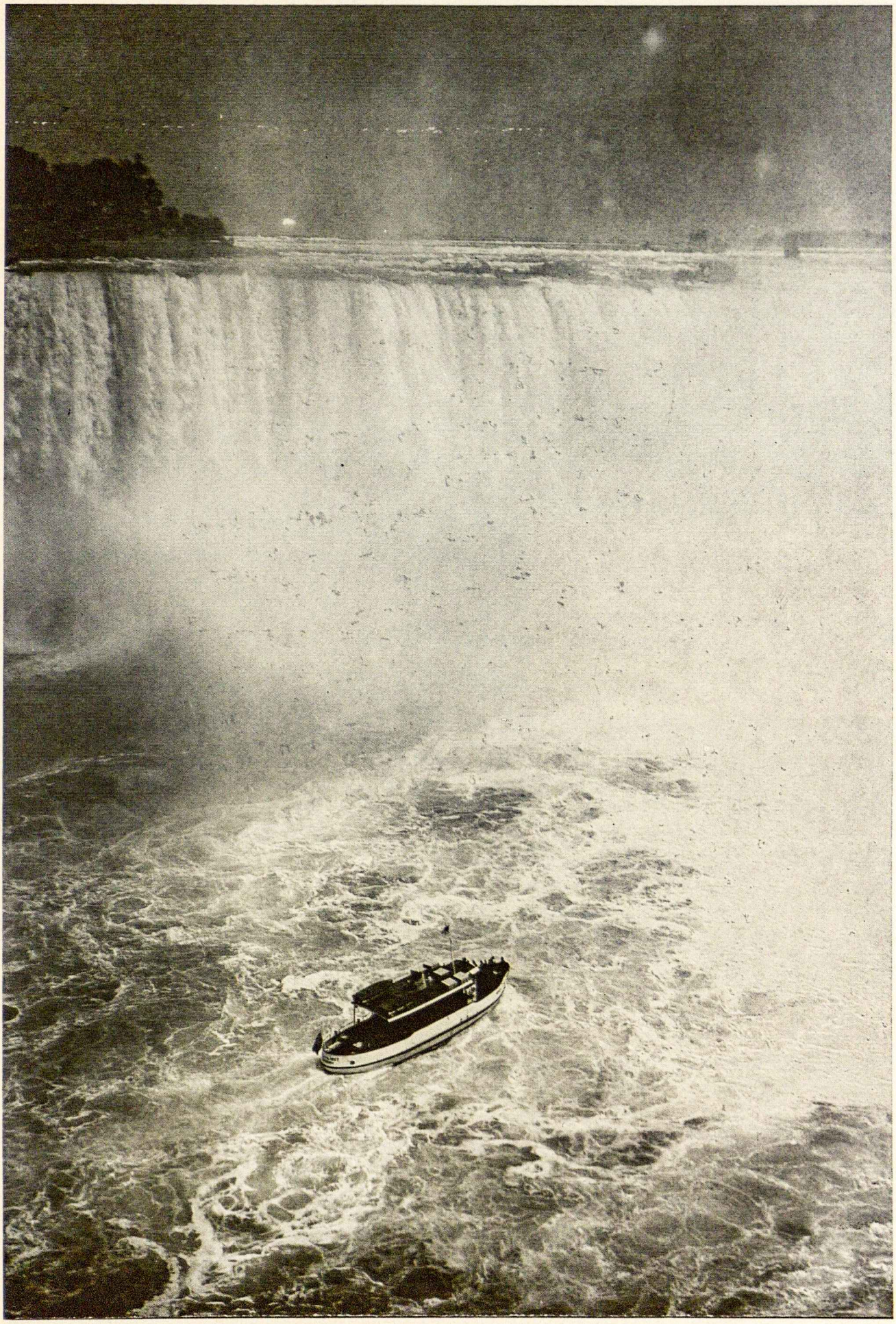

Niagaros krioklys

A. Urbonavičiaus foto

311

SUVAŽIAVIMAS

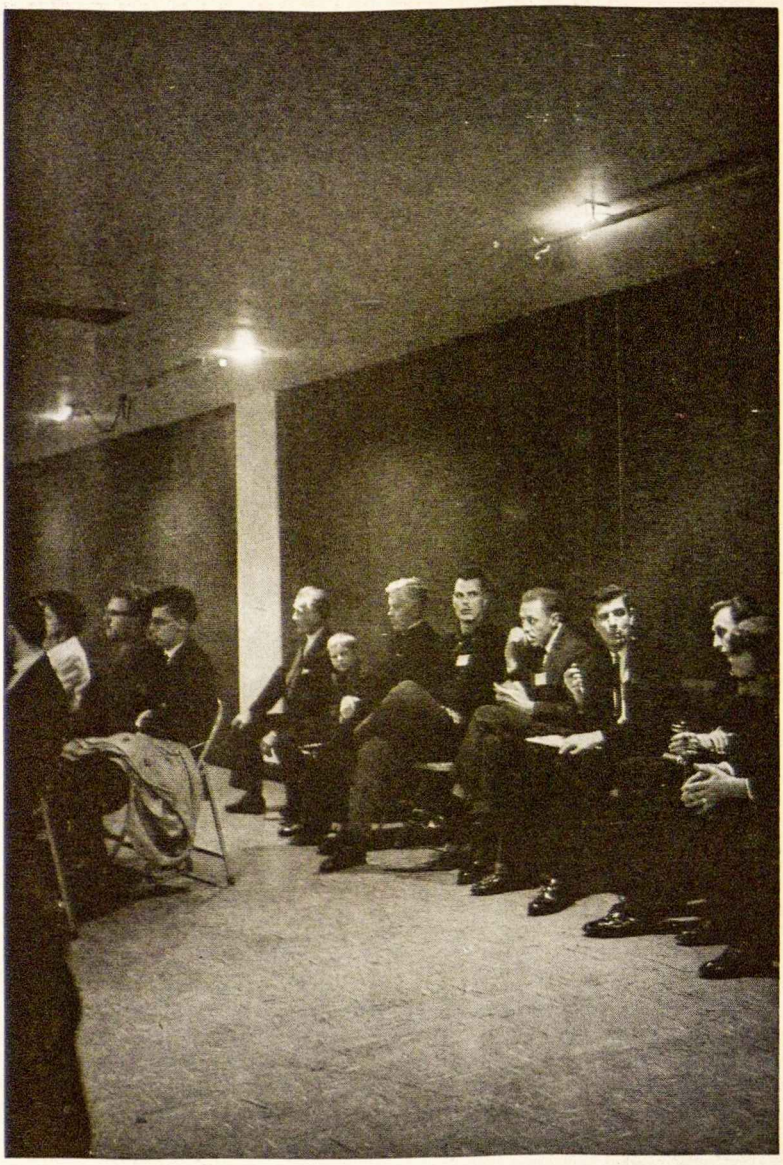

Suvažiavimo publika G. Bielskaus foto

Čikaga
(lapkričio 25 - 26)

Lietuvių Studentų Sąjungos suvažiavimas oficialiai atidarytas pirmą valandą, penktadienį, Morrison viešbutyje.

Ateitininkai labai gerai pasirodė, nes į rezoliucijų ir mandatų komisiją, taip pat ir į prezidiumą, pateko dauguma at-kų.

Suvažiavimui pirmininkavo Arūnas Udrys, Vice-pirm. buvo Stasys Rudys, o sekretoriato vedėjas buvo Arvydas Tamulis.

Atidarymo posėdyje buvo atlikti oficialūs organizacijos reikalai ir pranešimai.

Sekė symposiumas, kuriame buvo diskutuota *"Tautiškumo sąvokos keitimas"*.

Kęstutis Bagdonas pažvelgė į tautiškumo sąvoką iš filosofinio taško, remdamasis daugiausiai Dr. Girniaus raštais. *Kazys Almenas,* nepriklausąs jokiai organizacijai, peržvelgė šio dešimtmečio lietuvių literatūrą, iškeldamas rašytojų neišgyventąjį tautiškumą, duodamas kaip pavyzdį Brazdžionio *Šiaurės Pašvaistė* ir kitus. Jis taip pat perskaitė poeto išgyventą tautiškumą, nors ir neigiamai išreikštą kūryboje. Skautė *Dalia Koklytė* peržvelgė tautiškumo reikšmę, ir kaip šis tautiškumas mus įpareigoja. Dalios mintys buvo visiškai asmeniškos.

Po symposiumo sekė socialinė dalis viešbučio kambariuose.

Vakare visi (beveik) susirinko atgal į Morrison viešbutį, susipažinimo vakarui. Čia kaikurie susipažino.

Sekančią dieną po piet vėl tęsėme suvažiavimą. Po Lituanus ir užsienio skyriaus pranešimų *Dr. Vytautas Kavolis* davė paskaitą, kurioje jis bandė iškelti diskusijas, iškeldamas Santaros

organizacijos pliusus. Jo nuomone, žmogus gali būti kūrybingas tik tada, jeigu jis neturi apibrėžto tikslo. Kadangi kitos organizacijos turi tikslą, tai yra, jos yra apribotos savo veikime, jų narių kūrybingumas yra žlugdomas.

Jis labai pasisakė prieš enciklopedinius straipsnius, duodamas kaipo pavyzdį metinę temą *"Ideologinė kova pasaulyje"*, bet sekančio santariečio paskaita, Dr. Gedvilos, buvo kaip tik enciklopedinė. Jo paskaita buvo užvardinta *„Trakų pilis, aras, ir svetimieji žemėje"*, kurioje buvo išdėstyta tautiškumo sąvokos raidos istorija.

Vakare įvyko balius su programa.

Manigirdas Motekaitis akompanavo solistei *Lilijai Šukytei*, o *Alvydas Vasaitis* skambino pianinu.

Sekmadienį Jaunimo Centre įvyko uždaromasis posėdis, kuris prasidėjo su Dr. Juliaus Kaupo paskaita. Prieš klausytojų akis jis pastatė Lietuvos, Vokietijos ir Amerikos lietuvius studentus, atpasakodamas savo ir savo draugų studentiškų dienų įspūdžius.

Tolimesnė programa susidėjo iš sveikinimų ir komisijų pranešimų. Sveikinimai buvo gauti iš visokiausių organizacijų ir asmenų...

Uždarομąjį žodį tarė prezidiumo pirmininkas Arūnas Udrys, ragindamas kitas organizacijas

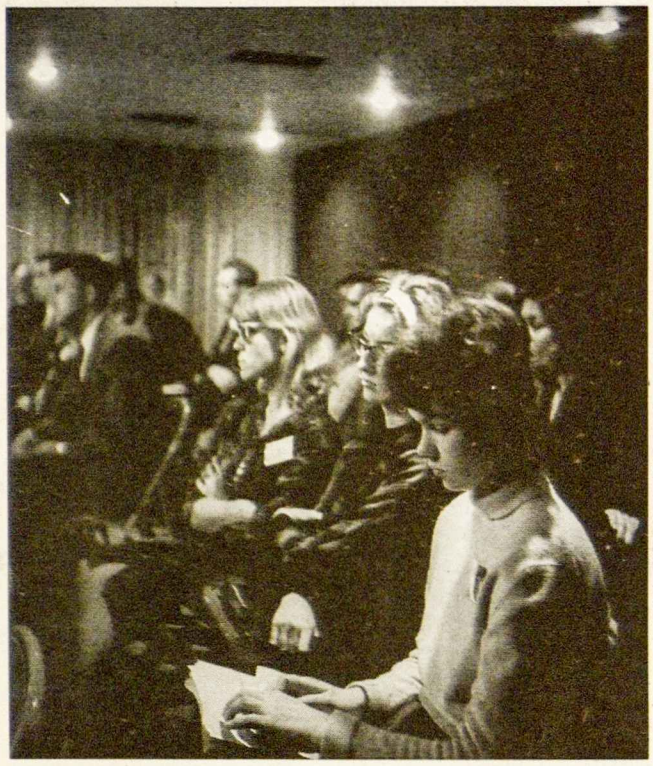

veikliau prisidėti prie suvažiavimo darbų.

Centro valdybos pirmininkas taip pat pareiškė nusivylimą, kadangi daugelis suvažiavimo narių buvo labai pasyvūs.

Petras Kaufmanas

LSS suvažiavimas. Kalba dr. G. Gedvila

G. Penikas foto

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

Simposiumas G. Penikas foto

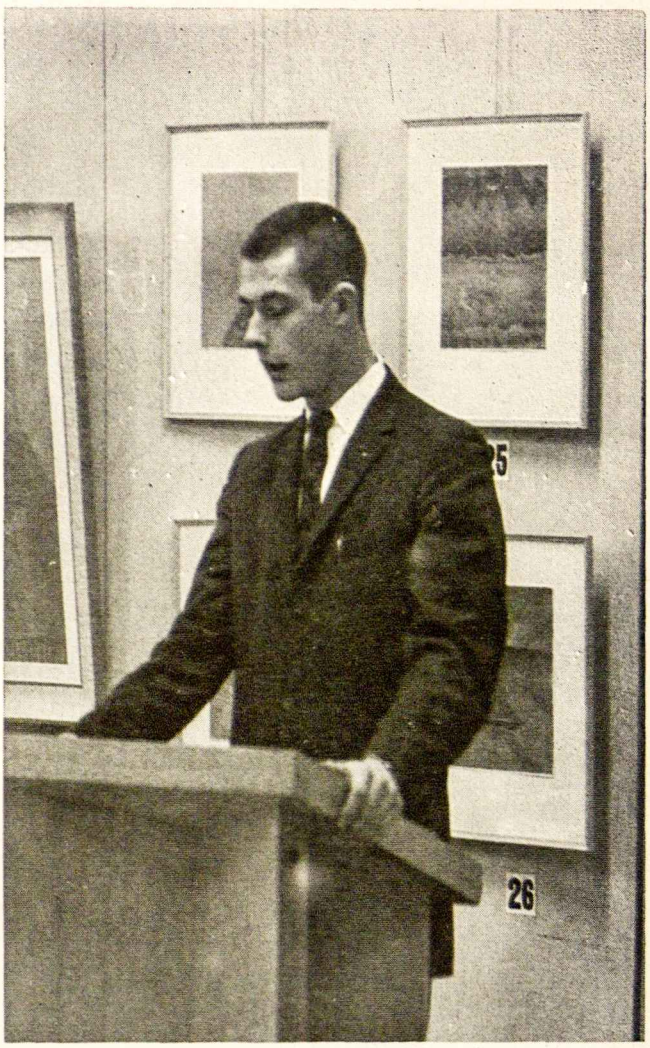

LSS CV pirmininkas Arvydas Rimas taria uždaromąjį suvažiavimo žodį. G. Penikas foto

LSS simpoziumas: "Tautiškumo sąvokos kitimas". K. Bagdonas, Dalia Koklytė, Liūtas Morkūnas, Kazys Almenas, sekr.: Nijolė Balčiūnaitė, Ingrida Stasaitė. G. Penikas foto

LSS suvažiavimas. Klausytojai. G. Penikas foto

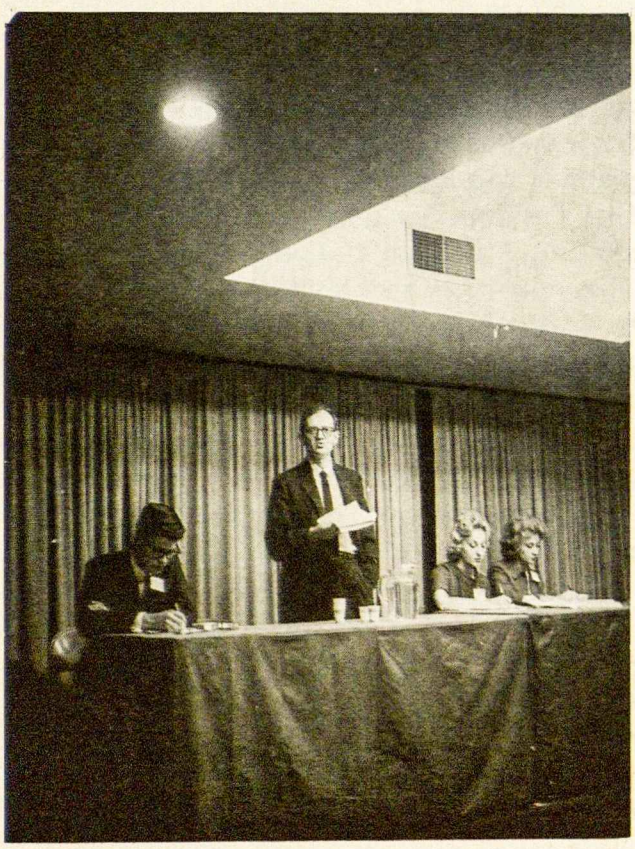

Dr. Vytautas Kavolis kalba LSS suvažiavime

SAS pirm. Stasys Rudys LSS suvažiavime

SNAIGĖMS KRENTANT

A. Urbonavičiaus foto

DAIVA BAJORŪNAITĖ

Sėdžiu prie lango ir žiūriu į gatvę. Sninga. Plonytės snaigės lėtai draikosi žemyn, susimaišo su gatvėje esančiu purvu, ir pavirsta į tirštą rudą košę...

Tokia yra žiema didmiesčiuose, galvoju. Šaltis baisus, o to sniego taip ir nėra — kartais prisninga keli inčiai ir žemę užkloja baltai verptas kilimas, bet bematant tas kilimas pranyksta ir vėl atsiranda kasdieninė pilkuma.

Nusivylusi nusigręžiu nuo lango, patogiau pasitaisau sofoje ir paskęstu prisiminimuose. Juk ne visos mano žiemos buvo šitokios. Atsimenu savo tas puikias tris žiemas praleistas šiaurinėje Dakotoje. Teisybė, aš tada buvau nedidelė, vos pirmam skyriuje, bet kažkaip tos dienos paliko neišdildomą įspūdį mano vaikiškame galvojime.

Žiemos šiaurinėje Dakotoje būdavo pasakiškos. Žiūrėk, tuoj po "Kalakutų Dienos" ir sninga! Didelės, purios snaigės krisdavo dieną naktį. Pamažu sniegas kildavo: pirm žemę užklodavo, o paskui selindavosi vis arčiau ir arčiau langų.

Atsikeldavom rytais ir žvilgt — ogi durų negalime atidaryti. Mums vaikams džiaugsmas begalinis — nereikės eiti į mokyklą (pranešdavo per radiją, kai keliai būdavo užpustyti ir mokyklos uždarytos). Tik dabar suprantu, kad tos dienos mamytei būdavo sunkiausios. Pavalgiusios pusrytį, tuoj pasiryždavom eiti laukan. Pirma reikėdavo susiieškoti visą kolekciją: batus, botus, pirštines, ilgas kelnes, paltus, megztukus, skareles bei šalikus. (Pasiteisinimui turiu pridėti, kad šaltis kartais siekdavo — 30 F.). Paskui mums trukdavo apie valandą laiko viską užsidėti. Aprištos ir apsitutulavusios mes atrodydavom kaip... (čia palieku skaitytojų vaizduotėms!) Paėmusios roges, mes jau skubėdavom pro duris, kai mamytė sulaikydavo — "Kad jokio sniego nebūtų botuose" — ir mes rimtai pažadėdavome, kad nebus.

Bet žinoma, tik pro duris ir visi pažadai mums išgaruodavo. Sniego man iki pečių, o sesutei iki juosmens, bet kaip mes dūkdavom! Lipdydavom sniego senius, atsigulusius ant sniego pamėgdžiodavom angelus, arba eidavom į netoliese esantį kalną, nuo kurio pasileisdavom rogutėmis žemyn. Bet ak! Ketvirta valanda ir mums laikas namo. Kuo arčiau žengdavom, tuo mums neramiau — kojos kaip ir šlapios... Namuose mus pasitikdavo inspekcija: "Nusiimkit botus ir parodykit juos man," išgirstam iš mamos. Po minutės baisios tylos užgrodavo sesučių duetas — "Mes atsiplasome, mamyte. Plasau nepykti. Mes

Vieną Kūčių Vakarą

AUDRONĖ ALKAITYTĖ

Nejauku pasilikti namuose vienai. Iš tylių kambarių rodos girdžiu žingsnius mano skaitytų ar girdėtų pasakų dvasių. Tik neišgirstu gerųjų dvasių, o girdžiu žingsnius tų, kurios rodo griebs nematomom rankom ir nuneš mane kažkur. Užsuku radiją, lengva smuiko muzika pripildo kambarį ir visos dvasios dingsta. Pradedu verstis po lentynas kur sudėti mano vaikystės sąsiuviniai, piešimai, pirmoji lietuviška abėcėlė ir daug kitų mažų dalykėlių. Visus juos labai rūpestingai sudėsčius mano mamytė ir vis prirašius savo pastabų. Taip smagu skaityti, nes čia daug juokingų dalykų prirašyta. Staiga ištraukiu tokį purviną, sulamdytą ir apiplyšusį sąsiuvinį. Vartau jį. Vienas lapas didžiuliais lašais išmargintas, kurio pakraščiais išsiliejęs rašalas. Sunku išskaityti, kas ten rašyta, bet apačioje aiškus prierašas — didžioji tragedija. Kai tik tai perskaičiau iš seno suplyšusio sąsiuvinio, išaugo ana kadugių tvora, o už jos senas, bet gražus namas. Tam name gyveno mano draugė Danutė. Ji turėjo nepaprastai gražias mėlynas akis ir rūpestingai

---

nenolėjome suslapinti kojas. Mums nesalta..." (nors kojos nekarta būdavo tiesiog prišalusios prie botų). Mamytė, matydama savo apsiverkusias dukreles, nekartą atlyždavo. Bet būdavo sykių, kai mes slankiodavom po namus ne tik su šlapiom kojom, bet ir su skaudančiais...

Bet nors mes "kentėdavom" nuo Dakotos sniego (Įlysti į mūsų botus — tai jau perdaug!) jis atsipirkdavo savo gražumu. Medžiai nusvirdavo nuo neįprasto baltų žiedų sunkumo. Langai būdavo išraižyti gražiausiais motyvais — nors sėdėk valandomis ir gėrėkis. Kartą, prisimenu, tiek prisnigo, kad sniego buvo virš langų. Kitą dieną mes abidvi išėjusios laukan nutarėm sau išsikasti iš sniego urvą. Pradžia jau buvo padaryta, nes tėvelis, išvalęs mūsų šaligatvius, tuo ir mums pasitarnavo. Išsijuosusios dirbome ištisas dienas bekasdamos tą urvą. Ir kai mes baigėm tikrai buvo kuo pasididžiuoti! Visai prie lango, sniego „sienoje", buvo iškasta didelė skylė, beveik į tunelį panaši. Joje mes žaisdavom ir slypėdavom kol pavasario saulutė, žiauriai jį palietus, paliko jo vietoj tik klaną vandens.

Bet pavasario saulutė vėlai tepasirodydavo, nes Dakotos žiemos būdavo ilgos ir "blizzardingos". Vieną metą Kūčių vakarą pradėjo smarkiai snigti. Temstant atstaugė baisus vėjas. Ūžė, švilpė ir kaukė lauke visa gamta. Pavalgę Kūčias, mes mergaitės atsigulėm, o tėveliai visdėlto išėjo į Piemenėlių Mišias. Namuose tamsu, mes dvi mažiukės pačios vienos, o vėjas tik kaukia, langinės tik braška... Sulindom abi į vieną lovą ir besiguosdamos ir besimelsdamos praleidom tikrai baisią naktį. Kitą rytą sužinojom, kad tėveliams buvo dar blogiau. Nuėję iki garažų, jie pamatė, kad durys buvo visai užsnigtos, ir jas atidaryti buvo neįmanoma. Kadangi bažnyčia buvo netoli, tėveliai pasiryžo pėsčia bristi per pusnynus baisiame šaltyje ir vėjuje.

Tų metų pūga tėveliams atnešė ir kitų keblumų. Kalėdoms jie iš anksto buvo mums užsakę didžiules lėles, nes mūsų „Vokietukės" jau pradėjo plyšti. Bet dėlei sniego lėlės nespėjo laiku ateiti. Kalėdų rytą sesutė ir aš bėgte nubėgom prie Eglutės. Atradom knygučių ir kitų mažmožių, bet mums atrodė, kad kažko lyg ir trūksta, Kalėdų dovanėlės lyg permenkos. Mudvi tyliai apgailestavom, bet galop tą reikalą pamiršom. Bet štai vieną dieną prieš Naujus Metus grįžom namo ir radom didžiausią dėžę adresuotą mūsų vardu. Paskubom atplėšėm ir ak! — mes pamatėm puošniausias ir didžiausias lėles! Mūsų dideliam nustebimui kartu su lėlėm buvo įdėtas iš Kalėdų Senelio lietuviškai rašytas laiškelis, kuriame jis nuoširdžiai atsiprašė, kad truputį pasivėlavo; mat, tiek daug sniego buvo prisnigę, kad jo briedžiai, nors ir kaip stengėsi, negalėjo laiku atskubėti. Bet mudvi visai nepykom ant Senelio — žinoma, kad tas Dakotos sniegas buvo perdaug gilus briedžiams — juk jie botų nenešioja!

Skardus telefono balsas gražina mane į dabartį. Juk aš nebe pirmam skyriuje, o gimnazijoj; nebe Dakotoj, o Michigane. Ir sniegas čia ne baltutis kilimas lig langų, o murzina košė ant gatvių. Gailiai atsidustu ir greitai perėjus kambarį, atsiliepiu telefoną. "Klausyk," pasigirsta piktas draugės balsas. "Kaip tau patinka ta baisi žiema? To sniego tiek daug, kad nei kojos iš namų negali iškelti..."

susuktus geltonus plaukus. Ji buvo labai rami, tyli ir labai mėgo muzika. Ji neturėjo tėvelio, o jos mamytė išeidavo dirbti, tuo būdu ji vis atbėgdavo pas mus. Greitu laiku ji pasidarė kaip mūsų šeimos narys, kaip mano vienintelė sesutė. Mudvi buvom po 6 metus. Danutei mamytė nupirko šuniuką. Jis buvo toks gražus: mažutis, trumpu snukučiu ir labai ilgais plaukais. Praminėm jį Kudliu. Prasidėjo linksmos dienos. Mokėm Kudlių visokiausių šposų, o jis žiūrėdavo į mus savo gudriom akim, atsitūpęs ant paskutinių kojų ir pritardavo savo garsiu — Au! Au! Kad kelias būtų trumpesnis mes išlaužėm gyvatvorėj skylę ir per ją landžiodavom tai į vieną tai į kitą kiemą, o iš paskos — mūsų Kudlius. Vakarais mes Kudlių rūpestingai išmaudydavom, nors dažnai jis protestuodavo Au! Au! Au! Au! Vieną kartą Kudlius kažkur dingo. Visur mes jo jieškojom, garsiai šaukėm, ir pagaliau verkdamos meldėm Šv. Antaną, kad jis gražintų mūsų Kudlių, bet jo taip ir nesuradom.

Atėjo žiema. Artinosi Kalėdos. Danutė buvo labai liūdna. Ji dar mažiau kalbėjo, o kai eidavom į mokyklą, ar iš mokyklos, tai vis dairydavosi į kiekvieną prabėgantį šunelį. Taip ir atėjo Kūčių diena. Danutė su savo mamyte buvo pakviestos pas mus. Mamytė dengė stalą Kūčioms, o aš su broliais nekantriai sukiojomės po visur ir žvilgčiojom į sudėtas po eglute dovanas. Taip ilga ta diena, kai lauki Kūčių, kai lauki kada tėvelis uždegs eglutės žvakutes, lauš plotkelę, ir atiduos Kalėdų Senelio dovanas. Diena virsta metais, taigi neužkentę mes tai tą, tai tą, paragaujam. Mamytė barėsi, bet nepiktai, o su šypsniu ir pati žiūrėjo į laikrodį kada visi susirinks. Staiga prasivėrė durys su didžiausiu triukšmu ir įbėgo išraudusiais žandukais Danutė. Jos paltukas toks mėlynas kaip jos akys, o balta megsta kepurėlė dar iš Vokietijos atsivežta, darė ją kaip paveikslėliuose giedančią kalėdines giesmes mergaitę. Ji tokia buvo linksma ir nuo pat durų šaukė:

— Ar jūs žinot, kad šį vakarą gyvuliai prakalba? Tik reikia būti labai geram ir gyvulėlių kalbą suprasi. Aš atėjau atsiprašyti visų, jei buvau negera. Aš noriu išgirsti kaip šuneliai kalba, kad atrasčiau Kudlių.

Ir nieko nelaukdama prišokus pabučiavo mamą, brolius ir mane ir vėl išskubėjo laukan.

Grįžo iš darbo ir tėvelis. Visi apsirengėm šventadieniškai. Pagaliau atėjo ir Danutės mama. Ji labai susirūpino, kai pamatė, kad Danutė nebuvo pas mus.

— Nesitrukdykit. Valgykit Kūčias. Aš eisiu mergaitės paieškoti. Visų veidai apsiniaukė, bet mes Kūčias pradėjom. Mums valgyt dar neįpusėjus, vėl triukšmingai pradėjo baladotis kažkas į virtuvės duris. Jas atidarė tėvelis. Ir pro jas, mūsų nustebimui, įšoko Danutė, o paskui ją ir Kudlius. Abu jie buvo gerokai murzini. Danutės kepurėlė nebebuvo balta, plaukai išsipešioję, o paltukas nebežinomos spalvos. Lauke stovėjo juokdamasi jos mamytė. Danutė laikė Kudlių už virvutės ir išplėtus akis su įšilusiu veidu greit, greit pasakojo:

— Aš sakiau, kad Kūčių vakarą gyvuliai kalba. Aš ėjau į bažnyčią ir išgirdau, kaip Kudlius kitam šuniui pasakojo, kad jis iš mūsų slapta pabėgo į parką, o iš ten bėgo su kitais šuniais vis toliau ir toliau. Nubėgo taip toli, kad paklydo. Klaidžiojo ilgai visų mušamas ir stumdomas, nes jis nesuprato ką jam sako. Pagaliau, kai alkio verčiamas ėjo vogti maisto, nutvėrė jį vienas vaikas ir gerai apkūlęs pasiliko pas save. Bet jam ten nepatiko. Jis norėjo grįžti pas Danutę. Jis taip ir pasakė — pas Danutę. Tada aš šuktelėjau — Kudliau! Jis pradėjo šokinėti iš džiaugsmo visgydamas uodegą ir laižė man veidus. Paskui buvo vargo kol jį atsivedžiau, nes jis pasidarė visai laukinis ir nebenori klausyti.

Kai Danutė pasakojo, Kudlius ramiai tupėjo ant paskutinių kojų ir pakreipdamas galvą, į vieną, tai į kitą pusę, gudriai žiūrėjo į Danutę. Jis dabar nieko nesakė. Visi labai džiaugėmės kartu su Danute, linksmai baigėm Kūčias, tik taip ir nesužinojom niekad, ar tikrai Danutė girdėjo Kūčių vakarą gyvulius kalbant?

Žiema tapytojas kaip niekas kitas

Nudažo dangų mėlynai,

O žemę padengia baltai,

Bet šaltas jos paveikslo koloritas.

Vytautas Mačernis

Žiemos vaizdas

A. Urbonavičiaus foto

319

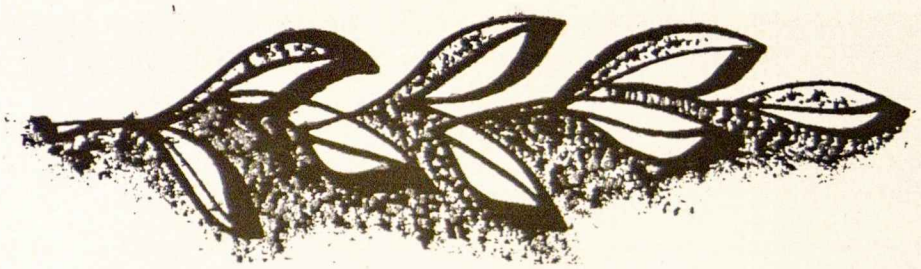

LIETUVA — KANKINIŲ ŽEMĖ

Violeta Aukštakalnytė
Lazdynų Pelėdos būrelis
Lipniūno kuopa

Lietuva nuo amžių buvo pavergta kitų, stipresnių tautų. Šiais nepersenais laikais komunistai yra pavergę mūsų žemę. Jie yra ateistai ir negali pakęst jokios religijos. Užtai, kad lietuviai buvo katalikai jų santykiai su komunistais buvo labai blogi. Jiems nebuvo leista lankyt bažnyčias, priimti sakramentus, melstis ir t. t.

Bet buvo dar žmonių, kurie nebijojo komunistų ir kurie bandė palaikyt katalikų tikybą gyvą Lietuvoje. Šie žmonės buvo mūsų vyskupai ir arkivyskupai. Žymesnieji buvo: Borisevičius, Reinys, Ramanauskas ir Matulionis.

Vyskupas Borisevičius buvo suimtas komunistų ir nuteistas sušaudyti. Teisme jo teisėjas pajuokiančiai jo paklausė, kur dabar jo Dievas, kad jį neišgelbėjo. Borisevičius atsakė, kad šią dieną teisėjas yra laimėtojas, bet ateitis priklauso jam ir Kristui ir kad pabaigoj bus jų tiesa.

Arkivyskupas Reinys buvo areštuotas už tai, kad atsisakė pasirašyt dokumentą prieš katalikybę. Jis buvo nukankintas iki mirties 1953 m.

Vyskupas Ramanauskas buvo bažnyčioj, kai jį suėmė ištrėmimui į Sibirą. Jis vedamas iš bažnyčios užgiedojo „Marija, Marija".

Vyskupas Matulionis yra paskutinis iš šių didvyrių. Jis yra gyvas ir laikomas namų arešte Šeduvoj. Jis vadinamas „Vyskupu kankiniu".

Šie keturi vyrai buvo tikri kovotojai už savo tikėjimą. Jie kovojo su drasiom širdim ir stipriom viltim.

Dabar yra mūsų laikas pradėt kovą už mūsų religiją. Mes turim nebijot pasakyt savo mintis apie komunistų metodus. Turim stipriai kovot prieš tuos, kurie gali visiškai numarint mūsų tikybą. Mūsų ateitininkų šūkis: „Tilkit, nutilkit, kurie prieš Dievybę", turi būt pagrindas visų mūsų kovų prieš komunistus.

Saulenė Venclovaitė
Raudos būrelis
Vysk. M. Valančiaus kuopa
Cicero.

Lietuva iš tikrųjų gali vadintis kankinių žemė, ypač dabar kai yra religinis persekiojimas mūsų tautoj. Tiesą pasakius, Lietuva buvo dažnai persekiojama, kai kitos tautos paėmė ją į savo nagus. Tačiau dabartyje komunistai ne tiek bando kovoti prieš Dievą su kardu, kaip kiti Lietuvos prispaudėjai.

Lietuvių tauta visuomet buvo labai religinga, net ir tada, kai ji garbino gamtos galybes. Per amžius lietuvių tauta ir pasiliko tokia giliai tikinti. Dabartyje komunistai stropiai bando sugriauti lietuvių tautos tikėjimą. Šitą savo "uždavinį" jie vykdė ir vykdo gudriai ir apsukriai.

Komunistai tiki, kad jeigu atims iš tikinčiųjų visas galimybes garbinti Dievą, jie po truputį nuo Jo atsitrauks.

Komunistai atėmė iš tikinčiųjų lietuvių jų kunigus, vyskupus ir vadovus. Tą darydami jie nori išsklaidyti tikinčius ir numalšinti tikėjimą.

Gyvi pavyzdžiai šitokio elgesio yra Lietuvos vyskupai. Telšių vysk. Borisevičius, kuris 1947 m. buvo nuteistas mirti. Vysk. Matulionis 30 metų praleido kalėjime. Vysk. M. Reinys iškankintas mirė bolševikų kalėjime. Vysk. Ramanauskui teko patirti daugybę moralinių kančių, ištrėmimo ir teroro. Visi jie gali atstovauti mūsų kenčiančią tautą.

Komunistai dar ir kitais būdais bando sugriauti tikėjimą. Jie uždraudžia tikybos mokymą ir tie, kurie lanko bažnyčias negauna geresnių vietų darbe ar valdiškose įstaigose.

Viduramžiuose Lietuva buvo kankinta kryžiuočių. Toliau sekė rusai, kurie bandė lietuvius katalikus paversti provoslavais. Po to vėl sekė komunistai.

Išvadoj noriu pareikšti, kad Lietuva visuomet kentėjo ir kenčia priespaudą dėl tikybos. Melskimės, kad ateitis nebūtų panaši į praeitį.

Akademinis kelias - platus ar siauras?

EMILIJUS HOLENDERIS

Beveik kiekvienas studentas yra atsidūręs prieš klausimus liečiančius jo kurso platumą. Studentas, kuris įvertina jam teikiamą mokslo turtą, greitai supranta, jog keturių ar penkių metų laikotarpis yra perdaug trumpas išsamiai susipažinti su viliojančiomis mokslo šakomis. Pilno, akademinio išsilavinimo jam nėra įmanoma pasiekti — ir tuo būdu jis atsiduria ant tam tikro akademinio kelio, kuris turi tam tikrus netobulumus bei ribas.

Šio straipsnio tikslas yra apibūdint ir įvertinti priešingas pažiūras, liečiančias akademinio kelio pasirinkimą.

Dauguma yra girdėję apie senkančius priešingumus akademinių vertybių diskusijuose tarp:

1. Specialių mokslų ir humanitarinių mokslų;
2. Bendro išsilavinimo siekimo ir atsidėjimo vienai siaurai šakai.
3. Mokinimosi galvoti ir naudingų praktiškų žinių.
4. Kursų, kurie teikia idėjas ir kurie teikia faktus.
5. Dviejų metų bendro turinio išsilavinimo ir keturių metų techniško pasiruošimo.

Panašių priešingumų galima ir daugiau išgirsti. Jie būtų tik kiti aspektai tos pačios problemos. Subendrinant tuos visus priešingumus, galima prieiti prie paprastai skambančios, bet labai plačios dilemos, pateiktos šio straipsnio užsivadinime:

"Kas geriau — platus ar siauras akademinis kelias?"

Žiūrint į tuos priešingumus negalima rasti tiesioginio atsakymo, Platus ar Siauras? Kodėl vienas ar kitas? Neaiškumo kaltė neglūdi šių dienų supainiotame gyvenime, nes tie patys klausimai buvo aktualūs senovės Atenuose ir šiandieną mums.

Tiesioginio atsakymo tačiau, kuri šių šakų yra gera, negalima rasti todėl, kad organizuoto, bendruomenės gyvenimo remuose mums reikia ir "plataus" ir "siauro" kelio.

Šių dienų studentai taps chemikais, politikais, tėvais, akcijų agentais, pirkėjais, filmų žiūrėtojais, muzikos klausytojais ir t.t. Aišku, kad turbinų inžinieriui reikia techniško, siauro ir gilaus paruošimo. Teisėjas turi atsiminti daugybę įstatymų; daktaras turi gerai pažinti komplikuotą organizmo sudėjimą. Bet tie patys daktarai, tėvai, inžinieriai ir t. t. turi būti jautrūs, žmoniškos simpatijos pilni individai, kurie pajėgia suprasti savo rolę bendruomenėje, grupėje ir šeimoje.

Ir kas pajėgs šias žmogaus vertybes geriau kultivuoti, negu literatūra, filosofija, muzika, bei svetimos kalbos? Suprasdami tai, išvada yra aiški: studentas, pasirinkdamas savo akademinį kursą, privalo žiūrėti į ateitį, į savo rolę ateity. Ta rolė šalia techniško ar profesinio pasiruošimo reikalauja jautraus, simpatingo žmogaus.

Tinkamai pasiruošti rolei, veiklai, ar uždaviniui reikia:

1. Einant "siauru" akademiniu keliu, kiek galima dažniau pasukti į platųjį kelią.
2. Žengiant "plačiuoju" keliu, suprasti "siaurojo" kelio reikšmę ir tinkamai įvertinti tuos, kurie juo eina.

Šalia "specialaus" reikia "bendro", šalia "siauro" reikia "plataus". Ne vieno AR kito, bet vieno IR kito.

Kęstutis Bagdonas, MAS CV vicepirmininkas, skaito referatą simposiume. G. Penikas foto

M. A. S. KUOPOS VALDYBA

JONAS MEŠKAUSKAS

Įvadas

Yra savaime aišku, kad ideologiją reikia įgyvendinti arba ideologija mums nepadės nei patiems tobulėti, nei ateitininkų organizaciją tobulinti. Tuo atžvilgiu kuopa yra ateitininkiškos veiklos pagrindas, (kuri yra įgyvendinama ideologija) taip kaip šeima krašto gyvenime. Kuopos valdyba veda kuopos gyvenimą taip, kaip tėvai šeimos. Bet dabar ir baigėsi paralelė, nes tėvai atlieka daugiausia šeimos darbo, o kuopos valdyba ne tik pati dirba, bet ir įtraukia kuopos narius į darbą. Ta kuopa, kurioje nariai yra pasyvūs, kur tik valdyba dirba, nebus efektinga ir nedaug nuveiks. O kas dar liūdniau, kad tie nariai, kurie nieko nedaro, yra tik svoris ant kuopos kaklo.

Matant kuopos reikšmę, eisim toliau ir išvardinsim valdybos pozicijas, paskirstysim valdybai darbus, ir, jei liks laiko, bandysim pateikti kelias mintis bei patarimus pagerinti veiklą. Jei patarimai nepatiks, pasvarstę galite atmesti, bet mintis pasisavinkite.

Kuopos valdybą normaliai sudaro pirmininkas, vice-pirmininkas, sekretorė, iždininkas ir socialinių reikalų vedėjas. Iš praktikos žinoma, kad svarbiausias yra pirmininkas, po to sekretorius(ė) ir trečioje vietoje vice-pirmininkas, iždininkas ir socialinių reikalų vedėjas.

Vienoj psichologijos knygoj pirmininkas apibūdintas kaip tas žmogus, kuris pakeičia grupės veiklą kokiu nors būdu. Šita definicija, nors labai daug apimanti, turi vertės ir ateitininkų gyvenime. Pirmininkas turi būti toks žmogus. Savaime aišku, pakeitimas turi būti į gerą pusę.

PIRMININKO PAREIGOS

1 — **Praveda valdybos posėdžius.** Patartina, kad minėti posėdžiai būtų daromi prieš susirinkimus. Priežastys tokios, kad reikia suplanuoti susirinkimą, kad sklandžiau eitų, perduoti valdybos nariams informacijas, kurios per ilgos perduoti pilnai susirinkime, reikia tolimesnę veiklą suplanuoti ir t.t.

Valdybos posėdžiai, kuriuos šaukia pirmininkas, turėtų būti pravedami demokratišku būdu, nes principas, kad žmogus pilnai nevykdys nutarimo, jei jis nenutarė, turi pozityvių vertybių. Iš kitos pusės, jei jis prisidėjo prie planavimo, tai jis išpildys tą nutarimą su didesniu entuziasmu. Šitas principas veikia ir kuopoje, ir valdyboje, tik valdyboje lengviau įvykdomas, nes mažiau žmonių.

2 — **Pirmininkas paruošia veiklos planus svarstymui**

Demokratiškoje valdyboje dauguma šitos funkcijos atliekama valdyboje, posėdžio metu. Gera, demokratiška valdyba atlieka pilnai šitą pirmininko pareigą ir gal prideda, kur pirmininko asmeniški trūkumai neleidžia jam pastebėt veiklos reikalingumo. Toje valdyboje, kurioj pirmininkas turi atlikti visą planavimą, nėra demokratiškos dvasios.

3 — **Pirmininkas paskirsto darbus.**

Ta pati kritika, kuri buvo duota antram punkte ir čia galioja. Mūsų manymu, valdyba, kaip grupė, turėtų atlikti ir šitą darbą. Jeigu valdyba nepasiskirsto ir nepaskiria darbų, tai savaime aišku, kad pareiga tenka pirmininkui.

Pirmininko pareigos kuopoje

1 — Attidaro susirinkimą, pakviečia darbo prezidiumą,

2 — Informuoja susirinkimą apie MAS bei valdybos veiklą. Reikia perskaityti MAS aplinkraščius ir pritaikyt jų patarimus bei pasiūlymus kuopos darbui.

3 — pirmininkas rūpinasi narių įtraukimu į darbą. Šitą paragrafą galima būtų žymiai sutrumpinti, pasakant, kad geras pirmininkas yra geras, praktiškas psichologas. O čia štai vienas patarimas: Ir vėl veikia tas pats demokratijos principas, kurį anksčiau minėjome, tik įvykdymas yra kitoks ir sunkesnis. Vienas svarbus įvykdymo būdas būtų gerai pa-

ŠACHMATAI

Kai pasaulio meisteriai įkliūva

1960 m. šachmatų olimpiadoj, Leipzige, pasaulio meisteris M. Tal (Ryga), žaisdamas Sovietų komandoj prieš Austriją, buvo įkliuvęs į mirties nasrus partijoj su Robač-iu, bet pastarojo sudelsimas leido Taliui atstatyti partojos lygsvarą ir užbaigti ją remizu. Partija susilaukė didelio atgarsio šachmatų pasauly. Ją pateikiame mūsų skaitytojams su didmeisterio Rogozino komentarais.

Partija siciliška. Balti — Robač, juodi — Tal.

1. e4 c5 2. Žf3 d6 3. d4 c:d 4. Ž:d4 Žf6 5. Žc3 a6 6. Rc4 e6 7. a3 Re7 8. Ra2 0—0 9. 0—0 b5 10. f4 Žbd7 11. Bf3! Rb7 12. Bh3! Bac8 (Čia būtų klaida pasiglemžti pėstininką, pav.: 12.., Ž:e4? 13. Ž:e6 f:e6 14. R:e6+ Kh8 15. B:h7+ K:h7 16. Vh5 matuotų). **13. Re3 Vc7 14. :Že6 f:e6 15. R:e6+ Kh8 16. Rd4 Red8** (Sunku įsivaizduoti, kad padėtis jau pasidarė kritiška. Panagrinėkime. Balti paaukojo žirgą už du pėstininkus ir nustūmė juodųjų karalių į kampą. Visos baltųjų figūros nukreiptos į jį. Tokiose padėtyse reikia neatleisti puolimo, nes kiekviena sekundė brangi. Negalima delsti su figūrų pergrupavimu, jei jos gali padidinti grėsmę. Vieton 17. Ve2, kaip sužaidė baltieji, labai stiprus tęsinys buvo 17. Rf5! ir jei juodieji atsakytų h6, tai 18. Kh1! Kadangi juodiems reikia atsilaisvinti, tai jų valdovės ėjimas būtinas, pav. 18... Vc4 19. R:d7 Ž:d7 20. B:h6+ Kg8 21. Vh5 g:h6 22. Vg6 su matu. Jei 18... Vc6 19. B:h6+ g:h6 20. Vh5 Že5 21. V:h6+ Kg8 22. Re6+ Žf7 23. Bf1! ir juodi turėtų kapituliuoti. Šie varijantai gal neišsemia to viso, kas slypi šioj padėty, bet jie būdingi ir moko, kaip tęsti puolimą. Robač praranda brangų laiką ir palaipsniui sumažina turėtą persvarą.) **17. Ve2? Vc6 18. Kh1 Rb6 19. R:d7** (Kadangi 19... Ž:d7 negalimas dėl 20. Vh5, tai baltieji atsilošia figūrą, turi du pėstininkus viršaus, bet inicatyva pereina į priešininko rankas) **19..., V:d7 20. R:b6 Bc4! 21. b3 V:h3!** (Būdinga valdovės auka. Juodasis rikis įgauna nepaprastos jėgos ,su bokšto ir žirgo pagalba jis sudaro mirtiną pavojų baltųjų karaliui) **22. g:h3 B:c3 23. Gg1 R:e4 24. Bac1 Bc3:h3 25. Rf2 d5 26. Rg3 Žh5 27. Ve3 g5?** (Prarandamas svarbus tempas. Dabar Robač susiranda įmantrų apsigynimą. Tačiau 27..., Ž:g3 ir 28..... h5! užtikrintų juodiems laimėjimą) **28. Vd4+ Kg8 29. Bce1 Ž:g3 30. Be:e4!! d:e4 31. Vd5+ Bf7 32. Vd8+ Gg7 33. Vg5+ Kh8 34. Vd8+ Kg7 35. Kg2 Bh6 36. h:g3 Be6 37. Vg5+ Kf8 38. f5 Be8 39. f6 e3 40. Vc5+ Kg8 41. Vc6 Bef8** (jei 41... Bf8 42. Vd7 laimėtų) **42. Ve6 Kh8** ir po kelių ėjimų abu sutiko baigti lygiomis.

K. Merkis

žinti kiekvieną kuopos narį. Pažinojimas viens kito lengvina kuopos darbą, nes kuopa, kuri yra susigyvenus, veikia daug geriau. Asmeniškas pažinimas padeda tarp kitko, tais atvejais, kai reikia prašyti darbe pagalbos. Bet gal daugiausia padeda nariui, nes jis jaučiasi esąs reikalingas kuopai. Jo asmeniški reikalavimai yra daugiau išpilydti.

Pirmininko pareigos visuomenėje

1 — Pirmininkas atstovauja kuopą šventėse, minėjimuose ir t. t.

2 — Pirmininkas ir visa valdyba sutvarko, kad kuopa būtų atstovauta eisenose, šventėse, ir kt. Šita pareiga turi būti atlikta. Ko daugiau atkreipsime dėmesio į kuopos veiklą, tuo daugiau patrauksim narių kuopai.

3 — Pirmininkas bei valdyba palaiko ryšius su kitom jaunimo organizacijom, daugiausia su skautais. Būtų gražu pakviesti juos į šventes bei parengimus. Nėra jokios priežasties nebendrauti su skautais ar su kuria kita organizacija.

Sekretorės pareigos:

1 — Naujai išrinkta sekretorė sekančią savaitę po rinkimų nusiunčia Centro Valdybai naujosios kuopos valdybos narių pavardes ir adresus Todėl mes jūsų prašome, kad nesiųstumėme senai valdybai raštų, kai yra nauja valdyba. Trunka daug laiko pereit per kelias rankas.

2 — Po pirmo valdybos posėdžio parašyti MAS Centro Valdybai veiklos planą, kuris būtų mažiausiai iš trijų dalių:

a) Kiek susirinkimų planuota, ar, dar geriau, jei regulariai daromi, tai parašykit, koks laikotarpis tarp susirinkimų,

b) susirinkimų programa,

c) truputį apie numatytą veiklą; būtent, kiek švenčių, minėjimų, diskusijų, linksmavakarių.

3 — Kai ruošiant minėjimus, šventes, etc., reikia parašyti Centro Valdybai, kas įvyko ir kaip pasisekė.

4 — Būtinai reikia prisiųst narių sąrašą.

5 — Sekretorė surenka ir tvarko susirinkimų protokolus.

6 — Sekretorė praneša nariams ar pasirūpina, kad būtų pranešta, apie ateinančius susirinkimus.

7 — Rašo laiškus.

Sekretorė veda šias knygas —

a) gaunamųjų raštų knygą, kurioje segami visi gauti raštai. Jei tik užardesuota jūsų kuopai, tai įdėkit į gaunamųjų raštų knygą,

b) siunčiamųjų raštų knygą, kurioje visi siunčiamieji raštai įsegami,

c) veiklos knygą, kurioje įsegta, tarp kitko, susirinkimų protokolai,

e) Sąrašų knygą. Šitoje knygoje telpa visuotinis narių sąrašas bei susirinkimų dalyvių sąrašai. Visuotiname sąraše turi būti narių vardai, pavardės, adresai, klasė, ir ar davė priesaiką, ar ne. Ar laikysit penkias atskiras knygas, ar sudėsit šitas informacijas į vieną ar dvi knygas, žinoma, pareis nuo kuopos veiklos ir narių skaičiaus. Minimumas, gal būtų, turėti dvi knygas. Vienoje būtų gaunamieji ir siunčiamieji raštai, kitoje posėdžių protokolai, veikla ir sąrašai.

Vice-pirmininkas

Kuopoje vice-pirmininkas turi truputį daugiau pareigų. Jo pareiga yra naujų narių įtraukimas ir abiturientų išleidimas.

Socialinių reikalų vedėjas

Valdyboje soc. reik. vedėjas sudaro planus kuopos šalpos darbui, jei yra, ir kuopos linksmavakariams.

Kuopoje vedėjas rūpinasi įvykdymu tų planų, ir prie to dar turi pareigą rūpintis (čia yra implikacija, kad turi ir veikti), kad būtų pateiktos informacijos nariams apie studijas.

Apie iždininką daug nesakysim. Jo pareigos yra: tvarkingai vesti iždo knygas, geruoju ar piktuoju surinkti nario mokestį, atsiskaityti su Centro Valdyba ir tvarkytis visus piniginius reikalus.

PER PRIZMĘ

Tobulėjimo keliu žengiančiai organizacijai visada bus galima ką nors prikišti; nesunku atrasti netikslumų, apleistų sričių ir t. t. Negeriau ir su ateitininkais, nes ir juose galime pastebėti eilę neigiamų reiškinių. Ties vienu iš jų, principiškai svarbių, norisi minutėlę stabtelti. Tai mūsų **visuomeniškumo stokos** reiškiniai. Jų tikrai nemaža, nes pasidairę apie save, pasižvalgę spaudoje, organizuoto at-kų visuomeniškumo mažai pastebėsime. Kiti, mums idėjiškai priešingai nusiteikę, kur kas uolesni šioj plotmėj. Jie ir viešus seminarus, diskusijas surengia, jie ir kitokiais būdais bando jungtis lietuviškon visuomenėn ir jai vadovauti. O kodėl gi mūsuose toks pasyvumas?

Priežasčių regis daug. Pagrinde greičiausiai bus nusiteikimas, kad tik savam ratelyje, ugdydami tegalėsime tinkamai pasiruošti ėjimui į visuomenę. Todėl ir veikiame savo grupėse, savo rateliuose, save gilindami ir tada visuomeniniam darbui nebelieka laiko. Gi gal kaip tik ateitininkų visuomeninis pasireiškimas mums būtų efektinga auklėjimosi priemone? Ar nereikėtų ir taip pažiūrėti į šį klausimą?

Tiesa, atskiri ateitininkai visuomenėje daug darbuojasi. Politinėje tėvynės vadavimo srityje (VLIKO ir ALTo pirmininkai), kultūrinėje bendruomeninėje plotmėje (Amerikos Lietuvių Bendruomenės Tarybos bei Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdybos pirmininkai) ir visoje eilėje kitų sričių rasime lietuvių tautai savo uoliu darbu labai nusipelniusių žmonių. Nepakanka to tačiau. Kai kuriuose klausimuose ir ateitininkams reiktų organizuoto visuomeniškumo parodyti. O čia jaunimui sendraugiai jau beveik jokio pavyzdžio neparodo. Dalinai čia ir kaltas tas reiškinys kad tuos pačius visuomeninius darbus po kita organizacine vėliava atliekame (lyg ateitininkai nebūtų tinkamas forumas), nemažiau kaltas tačiau ir mūsų pačių nerangumas. Nenuostabu tad, kad ir jaunesnieji mūsų draugai baiminasi, nedrįsta į visuomeninį lauką išeiti, nes neturi vyresniųjų pavyzdžio, kuriuo galėtų sekti. Nesigirdi, kad New Yorko, Clevelando ir daugelio kitų kolonijų studentai lietuviškoje bendruomenėje visuomeniškai pasireikštų. O juk taip lengva būtų visai studentijai suruošti Iinitium Semestri, diskusijas, kuriuo nors rūpimu klausimu (niekur neteko pastebėti, kad ateitininkai būtų pav. pakvietę Lietuvą lankiusio p. Stuko, ar p-lės Narkeliūnaitės su jų pagamintomis filmomis, gi visuomenę tokie reiškiniai labai domina ir tuo užtikrinamas tokių pastangų pasisekimas), suteikti viešuose susirinkimuose gimnazijas baigiantiems studentams tikslios informacijos apie studijų ir stipendijų galimybes vietiniuose universitetuose. Tai tik keli pavyzdžiai virtinėje galimybių, kurių neišnaudojme. Ir tas užsnūdimas vis toliau 'tobulėja', nes mes vis daugiau šią sritį apleidžiame ir tuo pačiu vis daugiau baimės turime iš jos išsiristi. Būdavo moksleiviai drįsdavo visuomenei pasirodyti ir jai organizuotai pasitarnauti, gi dabar tik Didžiąją Savaitę karsto sargyba tesitenkinama kaip visuomenine apraiška. Ar ne laikas ir vėl visuomeninėje srityje sukrusti?

* * *

Ir ne vien tik organizuotai reikia reikštis. Ateina laikas čia mokslus baigusiai kartai kur kas efektingiau įsijungti į mūsų lietuvišką visuomeninį gyvenimą. Kad ateitininkai gyvai apsileidę, rodo 2 reiškiniai. Kai buvo sudaroma nauja Amerikos Lietuvių Bendruomenės Centro Valdyba, jon įeiti sutiko 2 santariečiai. Kai toj pačioj vietovėj buvo sudaroma nauja LITUANUS žurnalo redakcija, iniciatoriams teko pasitenkinti santariečiais ir skautais. Ateitininkų abiem atvejais niekas sąmoningai neaplenkė, tačiau jaunesnioje kartoje nebuvo asmenų, sutinkančių pasidarbuoti šiose srityse. Nemanyčiau, kad tai mums suteikia garbės ar pasididžiavimo, tuo labiau, kad mūsų tarpe yra visa eilė tikrai talentingų asmenų. Kur jie? Nesinorėtų daryti išvadą, kad jie lietuviškam bendriniam darbui nebeturi intereso bei nejaučia pareigos. O gal tai jau tiesa?

* * *

Jei jau neigiamus reiškinius apie šią jaunąją kartą keliame, dar vieną pridurkime. Tai 'uolus' jos noras skirtis su savo pinigais visuomeniniam ar net grynai ateitininkiškam reikalui. Kiek ATEITIES garbės prenumeratorių sąrašuose rasime šios kartos pavardžių, nors to žurna'o skiltys buvo atviros jų pirmiems kūrybiniams žingsniams, spausdino reportažus apie jų moksleivišką ar studentišką veiklą, dėjo jų nutraukas ir su jais džiaugėsi jų pačių nuveiktais darbais ir laimėjimais. Tiesa, kad ši kartą dabar kuriasi ir jiems nemaža finansinių išlaidų, tačiau ar nebuvo tokių pat rūpesčių prieš 5-10 metų jų tėvams, ar tuometinei universitetus ką tik baigusiai kartai; o visgi jų duosnumas pralenkė dabar besikuriančius. Nebūtų čia tikslu vien neigiamai šiuo klausimu kalbėti, nes yra individų, kurie tikrai gražiai yra atsiliepę į bet kurį prašymą, tačiau — deja — jie sudaro mažumą. Pasižiūrėję į Dainavos šimtininkų sąrašą labai greitai pajusime, kad šis tvirtinimas tikra, nuoga realybė. Ar nevertėtų ją tai kartai apdengti savo duosnesniu nusiteikimu?

* * *

Savo susirinkimų paįvairinimui kartais (tačiau nepakankamai dažnai) ieškome naujų formų, ar bent smulkmenų, kuriomis galėtume nuolatinę rutiną pakeisti. Čia ties tokia smulkmena norėtųsi stabtelti. Ar nevertėtų pav. kiekvieno susirinkimo metu pravesti naujausios lietuviškos knygos loteriją. Kiekvienam dalyviui būtų pasiūlomas bilietėlis už 10 ar 25 centus, gi baigiantis susirinkimui būtų pravestas traukimas ir tokiu būdu bent vienas susibūrimo dalyvis išsineštų naujausią lietuviškos literatūros kūrinį. Ne vien iždo papildymo, kurio per tokias loterijas galime tikėtis, tuo atsieksime. Kas svarbiau, dalyviams labai patraukliu būdu bus priminta naujai išleista knyga ir gal tai ne vieną nuteiks ją įsigyti. O juk ne paslaptis, kad mūsų knyga grįžta į knygnešių laikotarpius; ne dėl to, kad jos spausdinti nebūtų galima, bet regis jos, kaip kokio uždrausto daikto, pradedama bijotis į savo gyvenvietę įsileisti. Čia suminėtas pasiūlymas ypatingai lengvai įvykdomas ten, kur didesnės draugovės bei skyriai. Jau būtų laikas tai pabandyti.

Baigiasi metai; laikas susitvarkyti su savo skolomis. Jų tarpe ir nario mokestis. Ar tai jau atlikai? Nejaugi ateitininkiškam vienetui pagailėjai savo duoklės. Naujų Metų sutikimo išlaidos tikriausiai bus keleriopai didesnės, tad būtų sunku tvirtinti, kad pinigų neturi. Tačiau gal dar niekas nepaprašė, nepasakė kur tą mokestį nukreipti ir taip tikiesi išsisukti. Nejaugi? Nesinori tikėti, kad būtų gaila tų kelių žaliukų. Juk organizacinė sąžinė pakankamai stipri; neleidžia ji to reikalo taip lengvai užmiršti. Ar nebūtų tad savo vieneto geriau iždininkui (jei neturi jo adreso, sekretoriui ar pirmininkui) dar šiais metais tą skolą atiduoti. Ji bus tikrai vertingai sunaudota — tuo neabejok.

VYTENIS

SPAUDOS PUSLAPIUOSE

Signes du Temps, Spalio 1961 m., Straipsnis parašytas P. Salvant "L'homme sovietique redecouvre son prochain." (Sovietiškas žmogus atranda savo artimą).

Rusų literatūroj pasirodo keisti reiškiniai. Iki šiol ten vaizduojamas žmogus buvo grynas stalinistinio komunizmo pavyzdys. Santykiai tarp žmonių buvo valdomi ir visuomenės. Dabartiniai rusai rašytojai pradeda atrasti asmenį, vaizduoja konfliktą tarp asmens ir visagalingos visuomenės ir pabrėžia žmogaus vertę vien dėlto, kad jis žmogus.

Vienas pavyzdys yra V. Tendriakov'o veikalas "Byla". Ten senasis ir dėl savo garbingumo visų respektuojamas medžiotojas Teterin veda į medžioklę žymų statybos tresto direktorių Dudyrev'ą ir vieną netikėlį, Mitiagin'ą. Kai pasirodo miške netikėtai meška, Dudyrev ir Mitiagin šauna kartu ir pataiko į mešką, bet kartu ir į krūmuose esantį jauną kaimietį. Klausimas yra: Kas jį nušovė? Aišku, visi tuoj įtaria Mitiagin'ą. Tačiau Teterin'as suranda kulką, kuri pataikė į mešką ir tuo suranda, kad Dudyrev'as nušovė kaimietį. Teisėjas tačiau netiki juo, mano kad jis šališkas. Nors viskas yra juridiškai argumentuojama, už to slepiasi kitos priežastys, kodėl niekas neremia Teterin'o. Štai kolchozo pirmininkas, Borovikov, išreiškia tai: Svarbu, kad statyba vyktų toliau, kad Dudyrev'as pasiliktų vietoj. Jis svarbus visai apylinkei ir įstaigoms — reiškia "viešoji gerovė" už jį. Ką šita apysaka atvaizduoja, tai Teterin'o kova, kuri vyksta tarp šitos "viešosios gerovės" ir jo sąžinės. Autorius tuo parodo, kad tiesa ir žmogus yra vertybės virš visų kitų.

Kitoje apysakoje sovchoze miršta sužeistas darbininkas, kadangi direktorius neduoda sunkvežimio nuvežti jį pas gydytoją. Derliaus nuėmimo laikas ir plano vykdymas yra svarbesni negu tas žmogus.

Anksčiau nebūdavo gyvų, tiesioginių santykių tarp žmonių. Dabar rusai atranda artimą, savo jausmus — širdį, užuojautą, gailestį ir asmens vertybę. "Byloje" pats Dudyrev'as teigia, kad žmogaus laimė ir tiesa yra neišskiriami. Teismas paleidžia Mitiagin'ą, tačiau Teterin'as kenčia dėl gėdos, kad jis leidosi įstaigų įbauginamas, kad padarė kompromisą su sąžine ir nužudė tiesą. Rusai dabar rodo sąžinės kovą ir gėdą, kad išdavė dėl tos abstrakčios "gerovės" draugą, artimą, kaip pav. per politinius valymus. Kaip tik ši problema buvo nagrinėjama Alexander Stein ir A. Korneitšuk veikaluose, kurie pasirodė po 1954 m. Jie atranda pasitikėjimą žmogui, santykį su žmogumi, kuris be jokio tikslo, virš valstybės ideologijos. Rusijoj vyksta procesas atrasti vėl žmogaus vidinę vertę ir žmonišką santykį, paremtą ant meilės, gerumo ir užuojautos. Štai 1960 m. pasirodė populiari A. Volodin'o pjesė "Penkios Naktys". Šį veikalą kritikuoja "Literaturnaja Gazeta" už tai, kad ten skelbiama filosofija, kuri duoda žmogui kokį tai prigimtą vertingumą, kuris nekyla iš jo visuomeninės veiklos arba kūrybingumo, bet vien iš to, kad jis žmogus.

Didėjantis humaniškumas atsispindi ir teismų reformose. Nebaudžia kategoriškai visus nusikaltėlius, bet nori "perauklėti". Iš mokytojų tarpo kilo toks balsas: "Mes norime daugiau meilės, šiltumo, atviros širdies, gerumo."

Mums aišku kyla abejonės, nes ar tokie pavieni pasireiškimai turi daug įtakos, ar jie nebus tik švelnūs jausmai? Bet pažiūrėję į "Ballad of a Soldier" paskaitę Dudintsev'o veikalus, juntame širdį, meilę. Tokie ženklai duoda vilties.

Hochland. spalio 1961 m.; straipsnis parašytas Hans Asmussen: "Wirklichkeitsverstaendnis und Dogma". ("Realybės supratimas ir dogma")

Juntame, kad religija šiais laikais kovoja su praktiškąja realybe. Religija pajunta, kad ji per daug paliko gyvenimą eiti savo keliais. Jeigu pasiskaitysime apie mintis pareikštas New Delhi per protestantų bažnyčių suvažiavimą, tai vienas iš stipriausių šūkių buvo gražinti Kristų į gyvenimą, į visas gyvenimo sferas. Gal ši problema atsiduris ir prieš mus katalikus per ateinantį koncilijumą. Už tai čia sutraukiamas Asmussen straipsnis yra labai įdomus. Asmussen yra protestantas kunigas, kuris ši straipsnį parašė vokiečių katalikų intelektualų žurnale **Hochland.** Pagrinde jis mato, kad ir protestantams ir katalikams reikia suderinti realybę ir dogmą. Tačiau jis to tikro derinio neranda nevienoj. Kiekviena pusė deda persvarą arba ant realybės arba ant dogmos. Tačiau leiskime jam pačiam kalbėti:

Asmussen sukoncentruoja krikščionišką tikėjimą į šitą sakinį: Kas netiki visiškai ir grynai į Dievą, Jo Sūnų, Šventąją Dvasią, tikrai negali būti išgelbėtas. Asmussen realybę ir religiją suderino taip: Aš buvau modernus žmogus ir kartu tikėjau į krikščionybės dogmas. Jis taip galėjo daryti, tačiau ar tai leistina? Problema yra, kaip racionalizmo pradėtame amžiuje išsaugoti tikėjimo misteriją, tai, kas virš proto. Modernus žmogus ėjo su filosofija, nes ji jam aiškino realybę. Šv. Povilas dar galėjo sakyti, kad protas turi paklusti Kristui. Tačiau kas pas ji dar virš proto pas Kantą jau prieš protą.

Šv. Povilas, Liuteris, Kierkegaard norėjo išreikšti, kas neatėjo nevienam žmogui, taip kad pats Dievas turėjo tai apreikšti. Katalikų liturgija yra už tai protestas prieš kiekvieną realybės supratimą, kuris remiasi tik matoma realybe. Reiškia čia taškas, kur prasidėjo skirtumai.

Visos krikščioniškos dogmos kilusios iš laikų prieš Descartes. Jos bent formaliai yra priklausomos nuo anų laikų būdo suprasti realybę. Su Descartes prasidėjo naujas realybės supratimas, kuris valdo dabartį. Jokia dogma nėra tos naujos idėjos paliesta katalikų pusėj. Bet protestantai atvirkščiai ėjo su Descartes ir rezultate nusikreipė nuo dogmos. Už tai mes randame pas protestantus akcentą ant **dabar,** "mesianiška savęs pajautimą". Protestantizmas eina net, iki tokio jauno pastoriaus pasisakymo: "Aš neužkraunu daugiau nevienam Šv. Trejybės tezę."

Dabartinis realybės supratimas privedė prie to, kas anksčiau dar nebuvo — prie realybės apvaldymo. Tačiau Asmussen nesijaučia jaukiai dėl to, nes tai gali būti žmogaus savęs apgavimas. Tuo tarpu, kai realybės paviršius tarnauja grandioziškai žmogui, jos giluma sklinda toliau nuo jo.

Šiais laikais teologai atranda, kad pasaulis pasikeitė, ir tikėjimas už tai užmokėjo. Protestantizme tikėjimas į žmoniją kartais visai konkrečiai jau užima išganymo vietą. Misijos vyksta be tikslo, **kaip** svarbesnis už **ką.** Egzistencializmas reiškiasi ir religijoj. Realybė yra tik empiriška. 19. amžiaus materializmas dar buvo idealistiškas, o šiandien, ar tai bus matematika ar teologija, viskas mechanistiška.

Katalikų problema yra skirtinga — jie turi susitikti su mokslu. Jie jaučia neramumą dėl tarpo, kaip pav. Teilhard de Chardin. Katalikų teologija galvoja scholastiškai. Tuo ji liko tvirta ir galėjo atstumti visus puolimus. Tačiau pasėkoj to ji yra atitolus nuo katalikų pasauliečių ir neturi bendros kalbos su protestantais. Tokia laikysena šiame pasaulyje nepadeda užkovoti pasaulį, kuris esmėje be dogmos ir prieš dogmą. Religija turi savo vietą pasaulyje atgauti, pakeisti su dogma dabartinį mokslišką galvojimą. "Abi bažnyčios tiki į fikciją, jeigu jos mano, kad jos turi ir gali "mokslą", kaip realybės aiškintoją, palikti vieną."

Naujų Metų ruošimo komiteto talkininkės
A. Urbonavičiaus foto

PAVYZDINIS DIALOGAS

Stephen Leacock

Partijai pasibaigus, vienas iš žaidėjų gudriai pagriebia kortų kaladę ir sako:

— Esi matęs šposų su kortom? Aš moku vieną visai neblogą, pasirink kortą.

— Ačiū, aš kortos nenoriu. —

— Ne, bet pasirink kortą, bet kurią, ir aš pasakysiu kokią tu išsirinkai. —

— Kam tu pasakysi? —

— Ne, ne, būtent aš atspėsiu kurią tu pasirinkai, ar tau neaišku? — Nu, išsirink kortą. —

— Bet kokią? —

— Taip. —

— Spalva nesvarbu? —

— Ne, ne nesvarbu. —

— Bet kokios mosties? —

— Jo, nu rinkis. —

— Mmmm, nu gerai, aš išsirinksiu pykų tūzą. —

— Dieve brangus! Tu tik ištrauk kortą iš kaladės. —

— Oh, iš kaladės... tvarkoj... turiu. —

— Pasirinkai jau? —

— Taip, čirvų trejetuką. Ar žinojai? —

— Po v.....! Nesakyk man. Tu viską sugadinai. Nu, vėl bandyk. Rinkis kortą. —

— Tvarkoj, turiu. —

— Padėk atgal į kaladę. Ačiū (Maišo, maišo — flip.) Žiūrėk ,ar tai ta? — (Pasididžiuodamas)

— Nežinau, negalėjau sekti kai maišei. —

— Sekti! Kad tave kur, tu turi įsidėmėti kokia tai korta.

— Ooh, tu nori, kad pažiūrėčiau į priekinę pusę! —

— Nu žinoma! Gerai, vėl rinkis. —

— Tvarkoj, išsirinkau.

(Maišo, maišo, maišo — flip.)

— Eh, Dieve brangus, ar tu padėjai kortą atgal į kaladę? —

— Nuu ne. Aš ją pasilaikiau. —

— Po v.....! Klausyk. Išsirink kortą — tik vieną — pasižiūrėk į ją — padėk ją atgal — ar supranti? —

— Pilnai. Bet nežinau kaip tu tai padarysi. Čia gi baisiai sunku. Tu turi būti labai gudrus. —

(Maišo, maišo, maišo — flip.)

— Aha, šita korta, ar ne?

(Atėjo didysis momentas).

— Ne! Ta nėra mano korta. — (Nors ir dabar visai meluoji, bet dangus tau atleis.)

— Ne ta korta? Sakyk — viena minute. Žiūrėk dabar ką darai. Tą prakeiktą kortą galiu atspėti kiekvieną kartą. Atspėdavau tėvui, mamai ir kiekvienam svečiui, kuris tik pas mus buvo užėjęs. — (Maišo, maišo, maišo — flip. bang.) — Dabar, ar ne ta? —

Ne, labai gaila. Tai ne ta korta. Bet, bandyk dar kartą? Prašau. Gal tu šiek tiek susijaudinęs — man gaila, bet aš buvau gana kvailas. Žinai ką? Nueik ir ramiai pasėdėk ant verandos pusvalandį ir tada bandyk. Oh, tu turi eiti namo? Man labai gaila. Tai tikriausiai yra toks įmantrus šposas. Labanaktis. —

Išvertė Vilius

DARBAI IR ŽMONĖS

BROCKTONAS

Brocktono kuopa vėl subruzdėjo po ilgų vasaros atostogų. Susirinkimas įvyko po pamaldų, ponų Bielkevičių bute, spalio 15 d. Ponia Kucienė, kuopos globėja, kalbėjo apie "jaunimo charakterį". Visi įdomiai klausėmės, o paskui rinkom naują valdybą, kurią sudaro: D. Bielkevičiūtė — pirmininkė, S. Sužiedėlis — sekretorius, R. J. Baužys — iždininkas ir L. Baškauskas — korespondentas. Po rinkimų, visi kurie dalyvavo M.A.S. Rytų stovykloje pareiškė savo nuomones apie ją. Visi buvo labai patenkinti stovykla ir ruošiasi vėl kitais metais važiuot.

Meninei daliai Saulius Sužiedėlis paskambino "Exodus", o paskui visi padainavome keletą dainų. Susirinkimus sutarėm daryti kas antrą savaitę narių namuose. Kitas susirinkimas įvyks lapkričio 19 d.

MAIRONIO KUOPOS SUSIRINKIMAS CLEVELANDE

Š. m. lapkričio mėn. 4 d. Clevelando Moks. At-kų Maironio kuopa turėjo susirinkimą, kuris įvyko p. Bačiulių bute.

Susirinkimui pirmininkavo D. Tamulionytė, o sekretoriavo T. Idzelytė.

Kuopos globėja R. Staniškytė įdomiai papasakojo apie Moks. At-kų pareigas.

Nauja valdyba pasiskirstė pareigomis: D. Tamulionytė — pirm., K. Kliorys — vicepirm., A. Razgaitis — sekret., V. Laniauskas — iždininkas ir S. Alšėnaitė — Reikalų Vedėja.

Korespondentais pakviesta: R. Širvaitytė — Ateičiai ir T. Idzelytė — Draugui.

Turėjom ir įdomų vaidinimėlį kurį jau dauguma buvo matę stovykloje.

Po susirinkimo buvome skaniai pavaišinti.

R. Širvaitytė

DETROITAS

Vienas iš įdomiausių Lietuvos Karaliaus Mindaugo Moksleivių At-kų kuopos Detroite 61-62 metų veiklos punktu buvo rudeninė iškyla į mūsų mielą Dainavos stovyklavietę. Sekmadienio diena buvo puiki — keli ryštingesni kuopos nariai gailėjosi neatsivežę maudymosi kostiumų! Žinodami, kad ši iškyla į gamtą yra šių metų paskutinė, Mindaugiečiai, ką tik atvykę, puolė prie savo pomėgių. Štai vienoj aikštelėj dvi komandos rimtai kovėsi tinklinio žaidime (nors nebuvo tinklo!), kiti kuopos nariai žaidė mūsų prezidento pamėgtąjį žaidimą "touch football", o trečia grupė lakstė aplink, gaudydami vabalus savo biologijos klasės kolekcijai. Tačiau atėjo nustatyta valanda susirinkimui, ir Dainavos kalneliuose pranyko klegesys ir triukšmas. Susirinkimas vyko lauke, obels gaivinančiam .pavėsy. Mes išgirdom referatą apie spalį — Marijos mėnesį. Taip pat mūsų globėjas p. Gražulis mus supažindino su gero kalbėjimo taisyklėmis. Nutarę kokius atstovus siūsim į ALRKF kongresą, mes baigėm susirinkimą malda. Vėl linksmai pasileidom į gamtą; šį kartą jaunimas sukūrė laužą ir visi kepėm bulves. Tik saulei leidžiantis pasukom atgal Detroito link, ir kai važiavom pro vartelius, atrodo, kad visa gamta šitame lietuviškame kampelyje išlydėjo mus atsisveikindama.

Be minėtos iškylos mes turėjome dar keletą susirinkimų, iš kurių vienas įvyko pas p. Damušius, o kitas, pas p. Majauskus. Šituose susirinkimuose programa buvo įvairi ir įdomi. Turėjome eilėraščių, iš knygų skaitymą, iš vasaros stovyklos ir MAS suvažiavimo pranešimų, įvairių referatų ir pianino skambinimų. Žinoma, visus susirinkimus baigdavom vaišėmis ir pasišokimais.

Dabar kuopos valdyba, turėjusi nesenai savo posėdį, stropiai ruošiasi savajai šventei, kurioje bus duodamas narių įžodis ir bus paruošta trumpa programėlė. Taip pat kuopa planuoja surengti jaunimo šokius.

Kas tie veiklieji kuopos valdybos

CHIKAGOS STUDENTŲ ATEITININKŲ VEIKLA

(Chicagoje du kiemai perskirti tvora. Prie tvoros stovi dvi moterėlės ir susikaupusios kalbasi).

— Barbute, dūšele, argi girdėjai kas įvyko lapkričio mėn. 12 d. Jaunimo Centre?

— Na, kaip čia gali visa girdėti, uogele. Jei žinai, nelaikyk paslapčia, papasakok.

— Gal girdėjai, Barbut, kad yra toks būrys mergelių ir bernelių, kurie vadinasi Studentais Ateitininkais, nugi tai jų draugovė turėjo ten tą dieną susirinkimą. (Berods, jie taip vadina savo susibūrimus).

— Vajė, tai naujiena, ir ko gi taip ilgai tylėjai?

— Matai, širdele, visokios kitos bėdos spaudė. Čia mano ta liga vėl...

— Žinau, žinau, sesula, bet kas ten daugiau buvo?

— Ogi, išklausė visi bendrai šv. Mišias Tėvų Jėzuitų koplytėlėje ir paskui visas būrys nusiūbavo į Jaunimo Centrą.

— Tai jie vėl ten taip dainavo kaip visuomet? Atsimenu, kai mes jauni būdavome tai, kad dai...

— Taip, taip, Barbut, geri tai buvo laikai. Na, bet šį kartą šis jaunimėlis nemiklino savo balsų dainoje, nes nenorėjo kitiems trukdyti, bet tai nesustabdė jų kalbų. Štai vienam kampely susijaudinus grupė diskutuoja: **"Ateitis** puikiai atrodo, bet ar negalvotum jog..."; štai du dobilėliai sukišę galvas: „Pakvietėm dvi penktadienį pasimatymui nors ir...?; ten grupė susijaudinus sprendžia pasaulio problemas; čia dvi aimanuoja "oi, mokslas prispaudė mane šį semestrą..."

— Vajė, tas šių dienų jaunimas pasikeitė. Atsimenu mes...

— Ko gali norėt, uogele, žinai čia Amerika. Nu taip jie kalbėjosi ir kavą gurškšnojo kol pirmininkas — žinai Radvilų sūnus Leonas, nutarė, jog reikia stot prie darbo ir paprašęs tvarkos pradėjo susirinkimą. Šiam pirmininkauti jis pakvietė Meškauskų Joną, sekretoriauti teko Tumosų Lilei. Taip ir prasidėjo. Tamulių Arvydas skaitė referatą. Ale, dūšele, tikrai išmintingai jis atporino apie modernų žmogų Jaspersio filosofijoj. Vaizdavo nuolat besikeičiantį masės žmogų beskęstantį reliatyvioj, besikeičiančioj aplinkoj. Dar ir daug įdomių minčių jis iškėlė, bet ką gi mano sena galvelė pradeda viską užmiršt.

— Tagi, tap puikiai suprantu, širdele, man irgi taip pat būna. Nugi aną dieną...

— Žinoma, Barborėle, tap gali atsitikt. Na po referato ir diskusijų dar iš LSS pirmininko Arvydo Rimo išgirdo raginančių žodelių. Štai jis iškėlė LSS tikslus ir ragino ko aktyviausia suvažiavime dalyvauti.

Taip toliau jie dar kalbėjosi apie visokius einamus reikalus. Štai Gavėnios Seminaras reikia suruošt, čia reikia suruošt šokius, antai kviečia visus ten dalyvauti. Kai viskas buvo apkalbėta, jie baigė susirinkimą Ateitininkų himnu.

— Ačių, sesula, kad papasakojai apie tai, bet ar tu girdėjai apie Agotą ir jos namą. Nugi, tai...

Vyga Žibutaitė

Gaudeamus redakcija ir pagelbininkai

nariai? Ogi — K. Jankauskas — pirmininkas, A. Čiunkaitė — vice-pirm., E. Bankauskas — vidaus reikalų sekr., V. Čiunkaitė — užsienio reikalų sekr. ir D. Majauskaitė — iždininkė. Kuopos globėjas yra p. V. Gražulis.

D. B-tė

DIDŽIOJI BRITANIJA

Didi giedra Šiluvos ženkle

Prisimindami Lietuvoje Šiluvą, į kurią pavergėjas pastojo kelią, Londono ateitininkai rugsėjo 24 d., Švč. Marijos Išlaisvintojos šventėje, patraukė į Aylesfordo Marijos šventovę. Toji diena praaušo ūkanota. Bet nuo Lietuvių bažnyčios dviejuose autobusuose ir lengvose mašinose pajudėjo iš viso 65 tautiečiai. Artėjant į šventovę giedrėjo, o ten jau rasta giedra visame spindėjime.

Pamaldas lietuviams atskirai atlaikė dvasios vadas kun. S. Matulis, MIC. Šv. Komuniją priėmė apstus skaičius dalyvių. Pamaldų metu lietuviška giesmė kuteno auseles apie 500 kitataučių, kurie turėjo tylias pamaldas gretimoje aikštėje. Aikštės suolams pratuštėjus, juos užėmė lietuviai. Čia atsibuvo Marijos šlovei akademinė dalis. Jos įdėmiai klausėsi ne tik saviškiai, bet ir anglai. Pradžioje tartas žodis, kas yra tie ateitininkai ir kokios jų veiklos gairės Anglijoje.

Po to Aylesfordo praeitį pirmiausiai lietuviškai (be jokios kalbos klaidelės) ir trumpiau angliškai nušvietė vienas ir tas pats grynas anglas Rafaelis Sealey. Kruopščioje istorinėje apžvalgoje jis minėjo, kad vietos karmelitų prijoras Tomas Valdenietis saviškį ordiną iš čia įkūrė, išplėtė ir Lietuvoje.

Stud. V. Anelauskas lietuviškai ir angliškai davė Šiluvos šventovės Lietuvoje ryškius esminius bruožus.

Meninėje dalyje Marijos Žemės Karalienei sudėtas lietuvių kūrėjų marijaninės poezijos vainikas. Maironio, dalyvės Danguolės Sadūnaitės-Sealey, Kotrynos Grigaitytės, Fausto Kiršos, Kazio Bradūno ir Elenos Tumienės kūrybą perteikė P. Bulaitis, J. Jurkonienė, S. Kasparas, R. Sealey, V. Anelauskas ir dvasios vadas, kuris dar visą poetinę pynę trumpais paaiškinimais surišo. Šio gaivinančio sambūvio užbaigai į plačias Kento grafijos apylinkes nuskambėjo „Marija, Marija" ir "Lietuva tėvyne mūsų".

Popietinę ypatingą Rožinio eiseną lietuviai atliko atskirai. Aidėjo lietuviška malda, skaitymas ir giesmė. O tai padaugėjusius kitataučius maldininkus gyvai domino.

Petrukas ir Vytukas Kačinai dailiai patarnavo ne tik liet. pamaldoms, bet dar lietuvius reprezentavo ir jungtinės procesijos apeigose. Buvo smagu regėti, kad šios visos maldingos išvykos dalyvių žymią dalį sudarė mūsų atžalynas.

Taip iš Aylesfordo širdimi, žodžiais ir malda buvo pasiekta ir Šiluva ir visa Lietuva. Apskritai, Marijos Išlaisvintojos šventėje giedriai spindėjo ne tik saulė, bet ir tautiečių veidai. Maldinga išvyka dalyviams buvo vispusiška atgaiva, o rengėjams nauja paskata.

Temzės Banga

PITTSBURGH

Penktadienio vakare, lapkričio mėn. 10 d., šiais metais, Pittsburgh'o universitete įvyko Lietuviško Kambario visuotinis narių susirinkimas. Tarpe gausiai dalyvaujančiųjų buvo ir iš New Yorko atvykusi ligšiolinė pirmininkė p. Br. Pivoriūnienė. Susirinkimą atidarė Universiteto Tautinių Kambarių atstovė, Mrs. Finegold. Buvo aptarta visa eilė klausimų ir reikalų liečiančių šį lietuvišką židinį mūsų universitete. Nutarta įrengti Kambaryje nejudomą stiklo spintelę, kurioje būtų galima sudėti visus lietuviškus eksponatus lankytojams bei turistams pasižiūrėti. Taip pat norima artimiausiu laiku įsigyti meniškai išdrožtą medžio drožinį "Vargo Mokyklą". Buvo iškeltas pageidavimas Kambariui įtaisyti ir dail. P. Tamošaitienės austą lietuvišką sieninį kilimėlį. Tuo reikalu teks dar plačiau viską apsvarstyti. Vėliau įvyko naujos valdybos rinkimai, kurie čia paduodami. Pirmininku — Jurgis Žilinskas, Vicepirmininku — Henrikas Spingys, antruoju vicepirm. — P. Račkauskaitė, Iždininku — Adomas Marčiulaitis, Sekretore — Nellie Evans ir lietuviškų bei angliškų reikalų korespondentė — Rytė Spingytė (šio Universiteto studentė). Buvusioji pirmininkė p. Br. Pivoriūnienė tapo išrinkta garbės pirmininke. Kambarys buvo jos pačios įrengtas ir virto iš svajonės tikrove.

Susirinkimas baigėsi 10 val. vakare.

Rytė L. Spingytė

URBANOS ŽINIOS

Kun J. Kidykas, S. J., Ateitininkų Federacijos Dvasios Vadas, aplankė mus gruodžio mėn. pradžioje. Jo referatas buvo skirtas išspręsti nutautimo moralės klausymą. Labai įdomų pastebėti kad, kai dauguma žmonių gan karštai kategoriškai pasmerkia nutautimą, kun. Kidykas išnagrinėjo šį klausimą, anot Jono Boguto žodžiais, be jokių 'vėliavų mojimų'. Prieš analizuojant patį klausimą, kun. Kidykas pirmiausiai apibrėžė tautos bei moralės savokas, kad nekiltų vėliau nesusipratimas dėl terminų vartojimo. Tauta yra tas natūralus junginys kuris ir junta savo kultūros vienybę ir siekia išvystyti bruožus reikalingus tobulesniai asmenybei informuoti. Tas yra moralu kas derinasi ir su Dievo valia palaikyti natūralią tvarką ir su sveika galvosena. Kadangi nutautimas yra vienos vertybės pakeitimas kita vertybe, tai išvada buvo kad savo esmėje nutautimas nėra nemoralu. Gan atitinkamas ir aktualus pavyzdys kad nutautimas nėra esmėje nemoralu buvo mišrios vedybos. Nutautimas gali tapti nemoralu tiktai dėl aplinkybių ir žmogaus tikslo priežasčių, o ne iš savo esmės. **Antanas Gilvydis**

VYSK. M. VALANČIAUS KUOPOS METINĖ ŠVENTĖ

Vysk. M. Valančiaus Kuopa yra pasirinkusi Globėja Nekaltai Pradėtąją Mergelę Mariją. Kasmet per Nekaltą Prasidėjimą iškilmingai švenčia savo metinę šventę. Šįmet ši šventė paliko itin gilų įspūdį tiek nariams, tiek svečiams.

Šventė prasidėjo pamaldomis, kurias laikė dvasios vado kviestas T. A. Bernatonis, Sielovados Direktorius ir pasakė nuoširdų šventei pritaikytą pamokslą. Pagal senai įvestą dabartinio kapelioni paprotį visi pamaldų dalyviai turėjo liturgines šv. Mišias, jam vadovaujant. Pažymėtina, kad šios šventės proga ne tik ateitininkai, bet kuo ne visi Gimnazijos katalikai mokiniai priėjo išpažinties ir priėmė šv. Komuniją.

Po pamaldų svečiai ir nariai susirenka į skoningai papuoštą Gimnazijos salę į posėdį ir Akademiją Marijos garbei. Kuopos dvasios vadas išryškina šventės reikšmę, pasveikina visus dalyvius ir taria specialų žodį pasiruošusiems duoti įžodį ir aukotis Kristui po Ateitininkų vėliava. Įžodį praveda dvasios vadas. Pakviečia T. A. Bernatonį palaiminti ir prisegti ženkliukus ir kun. Br. Liubiną, Krašto Valdybos Pirmininką uždėti juosteles. Sveikina davusius įžodį T. A. Bernatonis, kun. B. Liubinas ir dvasios vadas. Šitą apeigą seka atydžiai visas susirinkimas ir pagerbia atsistojimu. Davusieji įžodį pabučiuoja vėliavą, įsirašo į knygą ir giedamas At-kų Himnas.

Seka Dr. G. Valančiaus paskaita "Pilnutinė Asmenybė". Šiąja paskaita pirmiausia pagerbiama šviesi a.a. Prof. Stasio Šalkauskio asmenybė, kurs prieš 20 m. Nekalto Prasidėjimo išvakarėse buvo palaidotas Šiaulių kapuose. Gerb. Prelegentas, kurs asmeniškai pažinojo velionį ir su juo bendravo, atskleidė buvusiojo At-kų Vyriausiojo Vado asmenybės grožį ir turtingumą.

Po trumpos pertraukos seka Nekaltai Pradėtosios garbei montažas. 5 mergaitės ir 5 berniukai su įvairių spalvų žvakėmis, apsivilkę tautiniais rūbais, ateina į aptemdytą salę, giliai nusilenkia prieš Marijos paveikslą ir gražiu deklamavimu, bendru ir paskiru, ir giedojimu išreiškia Marijai savo sūniškos meilės, atsidavimo ir pasitikėjimo jausmus, sudeda savo ir Tėvynės ateitį į Nekaltai Pradėtosios rankas. Montažą yra sustačiusi ponia A. Grinienė, kuriai čia tebūnie tarta nuoširdi padėka už teksto paskolinimą. Montažas padarė gilų įspūdį visiems žiūrovams. Bendrabučio ponia vedėja savo pasiaukojimu ir atsidavimu iš deklamuotojų išspaudė maximum. Jai priklauso didis ačiū!

Vakare nariams ir svečiams buvo suruošta kavutė, kuri buvo paįvairinta muzika, deklamacijomis, tautiniais šokiais ir vykusiu sąmojumi.

L. Mariūnaitė

Vasario 16 Gimnazija.

NEAKIVAIZDINIS LITUANISTIKOS DĖSTYMAS

Klausytojų registracija

Čikagoje veikiąs Pedagoginis Lituanistikos Institutas, siekdamas pasitarnauti didesniam lietuvių jaunimo skaičiui, gyvenančiam įvairiuose kraštuose ir neturinčiam reikalingiausių sąlygų siekti aukštesnio lituanistinio išsilavinimo, yra pasiruošęs pradėti neakivaizdinį (korespondencinį) lituanistinių dalykų dėstymą. Šis dėstymo būdas, kurio reikalingumas jau seniai jaučiamas, galės būti prieinamas kiekvienam ir bet kame gyvenančiam lietuviui.

Instituto einami šie dalykai:

1. **Lietuvių kalba.** — Bendrinės lietuvių kalbos kursas. Morfologija. Fonologija ir fonetika. Sintaksė. Akcentologija. Dialektologija. Lietuvių kalbos istorija.

2. **Lietuvių literatūra.** — Lietuvių tautosaka (liaudies poezijos žanrai, tikėjimai, papročiai). Literatūrinės srovės bei kryptys ir jų atgarsiai lietuvių literatūroje. Naujausioji lietuvių literatūra rusų okupuotoje Lietuvoje ir tremtyje bei išeivijoje.

3. **Lietuvių tautos** istorija. — Lietuvos istorijos šaltiniai ir periodizacija. Lietuvos kaimyninių kraštų istorinė apžvalga. Lietuvos kultūros istorija. Pasaulio lietuvių istorija. Lietuvos istorijos problemos. Istorijos metodologija.

4. **Lietuvos meno istorija.** — Lietuvių liaudies menas. Žymesnieji lietuviai menininkai.

5. **Pedagoginiai dalykai.** — Psichologija. Didaktika. Metodikos (lietuvių kalbos, literatūros, istorijos). Pedagoginė praktika.

1961-62 m. m. įvedami ir kai kurie nauji kursai: Lietuvos etnografija, žurnalistikos pagrindai ir kt.

Instituto klausytojais priimami asmenys, baigę aukštesniąją lituanistinę arba tolygią mokyklą ir išėję bendrąjį vidurinį mokslą (high school). Kol kurios iš minėtų sąlygų trūksta, asmuo yra laikomas laisvu klausytoju. Kurie klauso tik vieną ar kelis Institute einamus dalykus (kalbą, literatūrą ar kt.), laikomi hospitantais. (Smulkiau apie Instituto programą ir kitus dalykus suinteresuotieji galės sužinoti betarpiškai, užmezgę ryšį su pačiu Institutu).

Galutinį neakivaizdinio dėstymo suplanavimą Institutas galės atlikti tik tada, kai jis turės bent atitinkamą minimumą klausytojų, norinčių eiti Institute dėstomą kursą.

Siunčiant Institutui registracijos laiškus, suteikiamos tokios žinios: 1. vardas ir pavardė, 2. gimimo data ir vieta, 3. pilnas gyvenamosios vietos adresas, 4. kame ir kada baigęs aukštesniąją lituanistinę arba tolygią mokyklą, 5. kame ir kada išėjęs vidurinę gyvenamojo krašto mokyklą (high school), 6. kurį gyvenamojo krašto universitetą baigęs ar lanko, 7. kurioje gyvenamojo krašto Lietuvių Bendruomenės apylinkėje gyvena (nurodyti padalinio vadovybės adresą).

Registracijos laiškus siųsti šiuo adresu: Pedagoginis Lituanistikos Institutas, 5620 So. Claremont Ave., Chicago 36, Ill., USA.

Įvairiuose kraštuose veikiančių lietuvių organizacijų vadovybės prašomos šį pranešimą iš laikraščių išsikirpti ir, jei būtų įmanoma, multiplikuoti jį ir paskelbti apylinkės lietuvių, ypač moksleivijos bei studentijos tarpe. Šiokia organizuotos visuomenės talka būtų labai reikšminga.

Laikraščiai, kurie šio pranešimo nebūtų kartais gavę, yra prašomi perspausdinti jį iš kitų laikraščių.

INSTITUTO VADOVYBĖ

ALp(LKA)1786
1961, Nr.10

90, 725, 75